

Riksdagens protokoll 1998/99:95

Tisdagen den 18 maj

Protokoll
1998/99:95

Kl. 14.00 – 16.27
18.00 – 19.05

1 § Ledighet, m.m.

Talmannen meddelade att *Erik Åsbrink* (s) ansökt om fortsatt ledighet under tiden den 14 maj–16 juni 1999.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Kenth Högström* (s) skulle fortsätta tjänstgöra som ersättare för Erik Åsbrink.

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1998/99:337

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:337 av Carl-Erik Skårman om tredimensionell fastighetsbildning.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 21 maj 1999.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 5 maj 1999

Laila Freivalds

3 § Svar på interpellation 1998/99:362 om flyktingkatastrofen på Balkan och minskningen av det svenska biståndet

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Lars Leijonborg har mot bakgrund av en omfattande genomgång av situationen på Balkan och de stora behoven av akuta insatser och långsiktigt stöd till återuppbyggnad frågat om regeringen är beredd att ompröva beslutet om begränsningsbeloppet för biståndsanslaget.

Vi är i allt väsentligt överens om beskrivningen av läget, och jag skall inte nu gå in närmare på detta.

Den direkta frågan refererar till en skrivelse från Sida till regeringen med anledning av den utgiftsbegränsning som lades på biståndet i regeringens ekonomiska vårproposition.

Låt mig för det första säga att det inte rör sig om en nedskärning av biståndet. Det är riktigt att Sida måste innehålla vissa planerade betalningar med anledning av utgiftsbegränsningen, men alla medel som inte kan utnyttjas i år förs över till nästa budgetår, vilket innebär att den totala biståndssumman blir densamma men med en annan fördelning i tiden. Även med utgiftsbegränsningen kommer vi att klara 0,7 %-målet under 1999 och biståndet kommer att öka framöver, från dagens nivå på 0,705 % till 0,74 % år 2002.

Sida har i en skrivelse givit förslag till regeringen på hur utbetalningar kan skjutas upp till nästa år. Detta förslag har diskuterats mellan regeringen och Sida, och ett beslut om de övergripande prioriteringarna fattades av regeringen den 12 maj. På grundval av detta kommer Sida att utarbeta detaljer för hur utgiftsbegränsningen skall hanteras. Sida och Utrikesdepartementet skall också nära samråda om prioriteringar löpande under 1999.

De prioriteringar för utvecklingssamarbetet som angetts av regering och riksdag ligger fast. Flexibilitet skall finnas för stöd inom det humanitära området. För det humanitära biståndet beräknas över 1 miljard kronor, vilket kan jämföras med anslaget för 1999 på 790 miljoner kronor. Sida skall därför ha beredskap att göra kompletterande insatser om medelsutrymme finns, t.ex. med anledning av situationen på Balkan. Återuppbyggnadsinsatser i Bosnien-Hercegovina och Kroatien liksom projekt för långsiktigt utvecklingssamarbete i Albanien, Förbundsrepubliken Jugoslavien/Kosovo och Makedonien skall fortsatt beredas och genomföras när förutsättningar finns på plats.

Beslutet om utgiftsbegränsning för biståndet är en del av regeringens övergripande politik för sanering av statsfinanserna. Regeringen kommer under året att göra en bedömning av de kort- och långsiktiga konsekvenserna av utgiftsbegränsningen. Det står klart att den inte kan vara helt smärtfri, men pengarna försvinner inte. Vi kommer att kunna planera ökade insatser under åren framöver. När vi lagt budgetsaneringen bakom oss står vi på god grund.

Anf. 2 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka bistandsministern för svaret. Jag har anklagat regeringen för dubbelspel på detta område liksom på det andra viktiga solidaritetsområde som statsrådet Schori svarar för, nämligen flyktingpolitiken. Jag har tyckt mig se en mediesolidaritet, en strålkastarsolidaritet. När kameralamporna är tända är regeringen tydlig och generös med löften. I vardagen skärs det ned. Regeringen talar med dubbla tungor, vilket gör det svårt att föra en saklig diskussion.

Statsrådet säger att det inte rör sig om någon nedskärning av biståndet. Jag har begärt att få ut en del handlingar från Sida, för att belysa hur man där ser på situationen. Det är ju Sida som skall omsätta regeringens beslut i vardagen. Jag fick bl.a. en skrivelse från Latinamerikaavdelningen som är upprättad så sent som i går. Där används ett bildspråk hämtat från det egna verksamhetsområdet. Man skriver att det för att klara tak-

beloppet inte räcker med rakblad utan man måste ta till en stor machete. Därefter redogör man för en rad allvarliga nedskärningar av biståndet.

Det vore hederligare och bättre för debatten om Pierre Schori kunde erkänna att förändringar i denna storleksordning självklart innebär mycket allvarliga konsekvenser för svenskt bistånd.

Det är inte likgiltigt när i tiden något sker. Om en orkan har svept fram och gjort hundratusentals människor bostadslösa är det mycket bråttom. Insatser för att möta situationen efter orkanen Mitch nämns i skrivelsen från Sida, som alltså är sammanställd i går. Det gäller situationen i Nicaragua, som också drabbades av Mitch.

Ett annat exempel på att det inte är likgiltigt när i tiden insatser görs är demokratibiståndet. I Guatemala skall man ha val i höst. Det är klart att det är avgörande att demokratibiståndet kommer före och i samband med valet, och inte efter valet. Likadant är det med Haiti. Regeringen har länge uppdragit åt Sida att vara redo för demokratiinsatser i landet. Där hoppas man också hålla val i höst. Om då regeringens stöd till valkampanj och valövervakning kommer efter den 1 januari är det för sent. Då har valet förhoppningsvis redan hållits. Så är det på punkt efter punkt.

Jag tog i min interpellation särskilt upp situationen på Balkan. Pierre Schori har, när strålkastarna har varit tända, talat mycket bra om behovet av en Marshallplan. Men det framgår av svaret att det långsiktiga återuppbyggnadsarbetet på Balkan också tillhör det som nu måste skjutas framåt.

Jag noterade att statsrådet betonade ordet ”skall” när han talade om insatser med anledning av situationen på Balkan. Men det som ”skall” göras är att man skall fortsätta att studera frågan. Det ges inget besked om att Sida kan gå vidare med full kraft och verkligen genomföra återuppbyggnadsprogrammet.

Till sist vill jag fråga statsrådet om han kan lova att de 3–4 miljarder som krävs för att biståndet skall återställas kommer i budgetpropositionen i höst.

Anf. 3 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det löftet har givits av regeringen. Det finns ingen så stor dramatik som Lars Leijonborg försöker utmåla. Han talar om dubbelspel, strålkastare och sådant. Vad det handlar om är att vi har varit tvungna att skjuta över en del av utbetalningarna till nästa år, men pengarna finns kvar. En del av de planerade utbetalningarna får skjutas till nästa år. Det rör sig nu om några månader.

Hur fel man kan ha när man spekulerar med god avsikt visar sig av de frågor som Lars Leijonborg ställer. Han säger att det inte blir några projekt för långsiktigt utvecklingsarbete i Albanien, Kosovo och Makedonien under 1999. Då svarar regeringen att frågan fortsatt skall beredas.

Lars Leijonborg tror att det innebär att man skall bereda frågan utan att göra någonting. Tvärtom är detta en tydlig instruktion till Sida om att fortsätta beredningen av en fråga som man i sitt pressmeddelande aviserade att man inte skulle bereda. De får en instruktion om att göra detta. Det är inte så lätt att vara insatt i det.

Det står också i Lars Leijonborgs fråga att *Start Bosnia*-programmet läggs ned. Det är också fel. Det står att återuppbyggnadsåtgärder i Bosnien och Kroatien inställs eller skjuts framåt. Det är också fel. Vi har

gett instruktion till Sida om att fortsätta detta, därför att det finns pengar för detta. Vi avsätter 1 miljard kronor för humanitära insatser under 1999, vilket är mera än vad som hade anslagits för Sida, genom omdisponering. En del saker, vilka vi i detta läge på grund av t.ex. budgetsanering anser vara mindre angelägna och kan vänta, får skjutas på framtiden.

När det gäller orkanen Mitch, fru talman, har vi just på grund av vår gedigna Centralamerikapolitik fått förtroendet att i nästa vecka vara värd för den stora konferensen för återuppbyggnad och omvandling av Centralamerika.

Jag sade från början – i höstas – att Sverige genom en kraftsamling kommer att avsätta 200 miljoner dollar för detta. Även här kom det larm-signaler, också från Sida, om att det på grund av budgeten inte kommer att kunna gå. Det är fel. Det kommer att gå. Jag kommer nästa vecka att utlova att de löftena står kvar från svenska sida.

Det går att göra omändringar. Det går att skjuta upp insatser. Nästa år finns alla pengarna kvar, plus nästa års anslag. Låt oss inte överdramatisera detta. Sverige är ett av de tre fyra länder som ligger i topp i världen. Vi får ständigt tackbrev, senast från fru Ogata i UNHCR och från Internationella rödakorskommitténs Sommaruga, för våra insatser i Balkan, bl.a.

Anf. 4 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Det är inte så lätt att vara insatt, sade Pierre Schori. Frågan är vem som är mest insatt och vem som talar mest klarspråk och sanning om vad som kommer att hända med det svenska biståndet.

Det är inte så att man kan vifta undan tjänstemän på Sida som under ämbetsmannaansvar skriver om de konkreta konsekvenserna. Man kan inte heller vifta undan utrikesutskottet, som enhälligt – alltså inklusive Pierre Schoris egna partivänner, om jag får använda den beteckningen – skriver tre sidor om de avtalsbrott och om den ryckighet som denna nedskärning riskerar att leda till och är mycket bekymrat.

Det finns en bakgrund som Pierre Schori inte låtsas om, nämligen att exakt samma sak hände förra året. Då sade man att man måste hålla inne med några hundra miljoner, men att det inte var någon fara därför att de skulle finnas att hämta efter årsskiftet. Nu har vi passerat årsskiftet, och nu håller man inne de pengarna och ytterligare ett par miljarder. Man säger att det inte är någon fara, därför att pengarna kommer att finnas efter årsskiftet.

Jag har slagit upp i riksdagstrycket och funnit att budgeteringsmarginalen – alltså den som har krympt ihop så till den grad i år att man har fått lov att skära ned på biståndet – är ännu mindre nästa år. Pierre Schori svarar på min fråga att han kan lova att pengarna kommer att finnas. Det löftet har redan givits, säger han. Men Pierre Schori skall ju lämna regeringen. Det är lite grann av "Efter mig syndafloden".

Jag har informerat mig om att man är djupt bekymrad i utrikesutskottet över om det verkligen är realistiskt att genomföra en så dramatisk höjning av biståndet som detta skulle kräva. Vi anser det absolut nödvändigt. De syften som svenskt bistånd finns för är oerhört angelägna. Situationen i världen är sådan att behoven är oerhört stora där Sverige gör insatser.

Jag bekymrar mig lite om vad Pierre Schoris uttalanden och ageranden betyder för biståndsviljan. Pierre Schoris linje är att det inte betyder någonting att biståndsanslaget skärs ned med nästan tre miljarder. I Rapport sade han så här: ”Som jag ser det är det mindre angelägna projekt”. Då måste tittarna fråga sig om flera miljarder av svenskt bistånd går till mindre angelägna projekt. Så är det naturligtvis inte. Det är oerhört viktiga saker vi talar om här: att hjälpa nyblivna demokratier med deras första stapplande steg och att hjälpa människor i en oerhört svår situation.

Det är klart att denna debatt får en speciell relief eftersom Pierre Schori är förstanamn på socialdemokraternas lista inför EU-vallet. Europatanken handlar ju så mycket om solidaritet. Europeisk solidaritet kan vi bara förverkliga om medlemsstaterna är beredda att visa solidaritet t.ex. i biståndspolitik och i flyktingpolitiken.

Jag tycker att detta exempel på dramatisk nedskärning – det faktum att Latinamerikaavdelningen på Sida måste plocka fram en machete för att åstadkomma de nedskärningar som regeringen har beställt – visar att det är en osolidarisk politik som regeringen bedriver.

Anf. 5 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag vill återupprepa att det inte är fråga om någon nedskärning. Jag kan försäkra Lars Leijonborg att det inte skall bli några macheter. Det blir kanske inte ens ett rakblad – möjligtvis en liten nål.

Det arbetspapper man utarbetar där och de konsekvenser man försöker dra tror jag är överdrivna, liksom de första larmsignalerna från Sida var. Regeringen har givit klara instruktioner.

Vi står kvar vid våra stora humanitära åtaganden. Det är inget personligt löfte som jag ger som biståndsminister. Det var regeringen som tog detta beslut vid regeringssammanträdet i förrförra veckan.

Försök nu inte att förändra debatten, Lars Leijonborg, och devalvera det mycket klara svar som har kommit. Jag har också här tydliggjort att Lars Leijonborg gjorde tre påståenden som var direkt felaktiga.

Fru talman! Jag har redovisat ordentligt för vissa ledamöter, bl.a. ordförande Furubjelke, vad som är regeringens svar på utrikesutskottets skrivelse. Hon har förklarat att regeringen har svarat tillfredsställande genom ställningstagandet och instruktionen till Sida. Det gäller också ledamöterna från Miljöpartiet och Vänstern i utrikesutskottet – alltså en klar majoritet.

Jag roade mig efter detta med att titta i skrivelsen från utrikesutskottet. Där står vad de olika partierna har för budgetar för det svenska biståndet framöver. Lars Leijonborg måste kunna prestera ett regeringsalternativ med sina kamrater i Moderaterna. Man kan ta budgetalternativet från Leijonborgs kamrater i Moderaterna och lägga till det mycket generösa alternativ som Folkpartiet självt har. Man kan ta ett slags median av detta – en medelväg om de två skulle mötas i ett eventuellt regeringsprogram. Då visar det sig att man kommer fram till nästan samma siffror som regeringen. Man hamnar något under.

Då vill jag säga att det nog är säkrare att hålla sig till regeringsalternativet, som är fast och starkt och hållbart. Siffrorna kommer dessutom att stiga kraftigt nästa år. Vi går emot strömmen i Europa och höjer bi-

ståndet från år till år. Det är något som vi också kommer att verka för inom Europaunionen.

Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Vi höjer biståndsanslaget. Därefter utfärdar regeringen ett förbud för myndigheterna att utnyttja anslaget. Det svenska biståndet har inte ökat på sista tiden. Pierre Schori är den biståndsminister som har skurit ned det svenska biståndet mest av alla biståndsministrar.

Pierre Schori nämner att det skall vara en givarkonferens, som man säger, i Stockholm i nästa vecka. Men så har det ju nu varit i världen ett antal år. Det hålls fina konferenser på fina hotell där ministrar håller fina tal. Men i verkligheten kommer sedan inte pengarna. Allt tyder på att Sverige nu har ställt in sig i kön av löftessvikare. Just nu håller tjänstemän vid Sida på att ringa runt till avtalspartner, frivilligorganisationer i Sverige och olika organ i mottagarländerna för att meddela dem att det vi har kommit överens om inte längre gäller, för vi har inte rätt att utbetala de pengar som vi har kommit överens om. Det är smärtsamt, tycker jag, som svensk att veta att i tider då behoven är så oerhört stora ägnar sig Sverige åt en sådan här nedskärningspolitik.

Pierre Schori säger att löftet är givet. Ja, men ni har ju svikit löftena förut. Jag minns den debatt vi hade före valet där Pierre Schori anklagade mig och sade att om Moderaterna kommer med i regeringen sänks biståndet. Jag svarade: Nej, jag tror att det kommer att sänkas om Pierre Schori får fortsätta som biståndsminister. Och det var ju jag som hade rätt. Pierre Schori fick tyvärr fortsätta som biståndsminister, och nu har biståndet skurits ned på precis det sätt som jag fruktade. Det beklagar jag, fru talman.

Anf. 7 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Som ett av få länder i världen höjer nu Sverige biståndet år från år. Anledningen till att vi fick skära ned så kraftigt var ju att när vi kom till regeringsmakten fanns det ett gigantiskt underskott i statsfinanserna och en utlandsskuld som var enorm. Det var ett arv från Lars Leijonborgs kamrater i den borgerliga regeringen.

Men jag tycker att det är lite futtigt att debattera det förgångna. Se på den inriktning och den vilja som vi har nu. Nu växer biståndet år från år. Det är ingen nedskärning. Vi skjuter fram det ett par månader, intill januari nästa år. Då kommer man att betala fullt ut för dessa åtaganden.

Visst, vissa organisationer får planera om och lägga fram sin planering med några månader. Men i fråga om de stora, akuta, humanitära insatserna i Bosnien, i Kosovo, i Centralamerika och vad gäller fredsprocessen i Mellanöstern, som nu äntligen kan komma i gång igen, står Sverige som en av de största biståndsgivarna. Det lilla Sverige är fjärde största biståndsgivare till FN:s flyktingkommissarie, och likaså till internationella Röda korset. Vi är femte största bidragsgivare till Unicef, FN:s barnfond.

Så stå inte här och måla oss i säck och aska. Räta i stället på ryggen och var glad och nöjd över vad Sverige kan göra för fred, frihet, demokrati och utveckling i världen. Vi har ingenting att skämmas för. Vi är tvungna att hålla på finanserna eftersom solidaritet i världen förutsätter

soliditet i ekonomin här hemma. Det är den bästa vägen för att vi skall kunna hjälpa andra i världen och för att få en fredlig värld.

Prot. 1998/99:95
18 maj

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 1998/99:344 om ökad rättvisa i världen

Anf. 8 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Elver Jonsson har frågat utrikesministern vad regeringen är beredd att göra för att inom EU verka för förbättringar för fattiga länder, för att medverka i en skuldavskrivning samt för att snabbare uppnå enprocentsmålet för biståndet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågorna.

Den första frågan är på vilket sätt regeringen är beredd att inom EU hårt driva frågan om förbättringar för fattiga länder och ha en särskild plan för detta när Sverige kommer att vara ordförandeland inom EU.

Utgångspunkten för det svenska agerandet i EU på utvecklingssamarbetets område är de svenska biståndsmålen med det övergripande målet fattigdomsbekämpning. Det finns en stark grund i Maastrichtfördraget för en tydlig fattigdomsinriktning i gemenskapens utvecklingssamarbete, och EU:s mål överensstämmer i hög grad med våra egna mål.

Vikten av fattigdomsbekämpning i gemenskapens utvecklingssamarbete framhålls i den svenska strategin för EU:s utvecklingssamarbete från 1996, och Sverige agerar aktivt för genomförandet av denna på olika nivåer. Sverige var t.ex. aktivt i framtagandet av EU:s förhandlingsmandat för den konvention som skall ersätta den nuvarande Lomékonventionen som löper ut i februari år 2000. I mandatet uttrycks klart att fattigdomsbekämpningen skall stå i fokus i EU:s samarbete med de 71 s.k. AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet.

Sverige arbetar alltså kontinuerligt inom EU för att bekämpa fattigdom, och vi kommer att fortsätta att vara aktiva på detta område under det svenska ordförandeskapet.

Den andra frågan handlar om de fattiga ländernas skuldsituation. Regeringen delar helt interpellantens bedömning att utlandsskulden är ett hinder för dessa länders utveckling och att radikala åtgärder krävs för att åstadkomma en hållbar lösning. Vi ser mycket positivt på Jubel 2000-kampanjen som riktat uppmärksamheten på detta problem och som fått ett så brett stöd för en fråga som inte handlar om att lindra akut nöd utan om långsiktig utveckling. Kampanjen har också varit mycket framgångsrik i den meningen att den har varit en av drivkrafterna bakom en rad nya initiativ som tagits, inte minst av världens rikaste länder inom G7-gruppen, för att lösa de fattigaste ländernas skuldproblem.

För Sverige, som länge drivit denna fråga i internationella sammanhang och gått i bräschen för mer långtgående skuldlättnad, är detta välkommet. Vi förväntar oss att viktiga steg mot en hållbar lösning av de fattiga ländernas skuldproblem kommer att tas vid G7/G8-mötet i Köln i juni. Det är särskilt viktigt att de stora industriländerna, i likhet med Sverige och andra likasinnade givarländer, tar sitt ansvar för finansieringen av nödvändiga skuldlättnader. För att ytterligare bidra till en kon-

struktiv lösning, fru talman, planeras från svensk sida ett samlat utspel med förslag till åtgärder inför detta möte.

Den tredje frågan är om regeringen avser att ompröva det nedprutade biståndet och snabbare uppnå den sedan länge utlovade biståndsnivån om 1 % av BNI.

Svaret är, som tidigare, att det inte finns något beslut om nedprutning av biståndet. Vad det gäller är ett tak som lagts för utbetalningarna under 1999. Men alla medel som inte kan utnyttjas i år – jag säger det igen – förs över till nästa budgetår vilket innebär att den totala biståndssumman blir densamma. Även med budgettaget kommer vi att klara 0,7 %-målet under 1999 och sedan öka till 0,74 % år 2002.

Anf. 9 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar för det svar som biståndsministern i utrikesministerns ställe ger mig. Min avsikt, fru talman, var inte bara att få en formell redogörelse uttryckt i diplomatiska termer, utan närmast att få ett besked om regeringen skulle kunna höja ambitionsnivån i engagemanget.

Vi lever ju så tydligt i en värld som blöder. Många menar att den är på väg att förblöda. I sådana situationer krävs det mycket av akutinsatser, och då känns det återigen bekymmersamt, fru talman, att vi under den senaste tiden har fått se regeringen agera gentemot det egna biståndsortganet på ett sätt som gör att akutinsatser närmast blir förhindrade.

Nu har biståndsministern ganska nyss här i kammaren sagt att vi inte skall överdramatisera detta. Budskapet blir på något sätt: Var god dröj. Det är klart att om det vore något slags byråkratisk insats vi skulle göra här hemma kunde vi låta oss nöja, men det kan vi knappast göra i en situation där världsperspektivet ser ut som det gör.

Jag tycker att det är att beklaga att vi över huvud taget för sådant här på tal, och att kortsiktiga besparingar belastar det som egentligen borde vara det mest angelägna för oss som välfärdsnation; stödet och engagemanget för de fattiga i världen.

Nu säger biståndsministern att fattigdomsbekämpningen är en strategi från 1996 och att Sverige skall agera för att genomföra det här. Pierre Schori hänvisar till mandatet som uttrycker att fattigdomsbekämpning skall stå i fokus inom EU i samarbetet med de s.k. AVS-länderna. Den synpunkten följs av en mening om att Sverige arbetar kontinuerligt för att bekämpa fattigdomen. Jag kan faktiskt sätta ett frågetecken när det gäller den punkten eftersom det inte säger något om ambitionsnivån. Det skulle vara välgörande om statsrådet kunde förtydliga detta. Innebär det faktum att man arbetar kontinuerligt och aktivt att man också höjer ambitionen?

Vi har från liberalt håll både i den här debatten och i våra motioner till riksdagen hävdad att insatserna måste öka. Vi säger också att det inte bara är fattigdomsmålet som är angeläget. Det här måste också ske i en demokratisk anda och atmosfär. Därför måste den dimensionen också in.

För snart 40 år sedan gav Sverige ett högtidligt löfte i Förenta nationerna om att en hundradel av våra samlade inkomster skulle gå till världens fattiga. Bara två gånger under den här tiden har det här målet nåtts. I mer än 30 årsbudgetar har vi inte klarat att uppfylla detta löfte och nå detta mål. Det var bara vid 1982 och 1992 års riksdagsbeslut som det var möjligt. Jag skall inte göra så stor poäng av att det var då som Folkpartiet satt i regeringen och drev dessa frågor.

Jag beklagar att inte biståndsminister Schori har kunnat få med sig sin regering, så att man åtminstone en gång under det långa regeringsinnehavet hade kunnat komma upp till den här nivån.

Jag upprepar min fråga, fru talman, innan vi går vidare i debatten: Hur bedömer statsrådet möjligheten att höja ambitionsgraden och få upp den på en nivå som gör att vi inte längre behöver tala om en skammens gräns? Och vilka garantier är statsrådet beredd att här i kammaren meddela oss parlamentariker?

Anf. 10 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! De enda garantier som en regering och även en riksdag kan ge ligger i att vi har en så pass god ekonomi att den står på en fast grund när vi skall avsätta vissa procent till biståndet, som vi har åtagit oss. Vi har icke någonsin gått under det av FN uppsatta målet om 0,7 %. Vi var tvungna att dra ned därför att vi hade ett arv – jag betonar det igen. Vi var tvungna att göra det för att rädda den svenska ekonomin. Det var sorgligt, och det drabbade inte bara biståndet utan alla sektorer i det svenska samhället. Alla har tyvärr fått vara med och betala för att sanera ekonomin.

När vi nu står på en fastare grund har vi sagt att vi skall börja klättra upp igen och försöka närma oss enprocentsmålet. Det är det som vi gör nu. Socialdemokraterna gör detta, och vi har stöd av Folkpartiet. Men ni skulle aldrig ha fått det stödet om ni hade suttit i regeringen nu, med Moderaterna, som tvärtom dramatiskt vill skära ned biståndet. Låt oss därför hellre se oss som likasinnade än som att vi står på ömse sidor när det gäller ja eller nej till bistånd!

Den garanti som man kan ge är att vi, om vi har soliditet i ekonomin här hemma, kan öka solidariteten både i Sverige och utomlands. Jag tror att det viktigaste vi kan göra i denna värld är att bekämpa fattigdomen, därför att den extrema fattigdomen är det främsta hotet mot både demokrati och fred i världen. Därför skall Sverige, trots allt, vara ganska stolt över att man tillhör den grupp av tre fyra länder i världen som överskrider FN:s mål. Efter dessa länder kommer ingenting och ingenting. Medianen när det gäller de s.k. rika ländernas bistånd ligger på 0,2 %. Vi ger över 0,7 %, och det ökar successivt. Vi kan ge ett löfte – och det står vi för – om att vi år 2002 skall vara uppe i 0,74 %.

Anf. 11 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag delar biståndsministerns uppfattning att det är viktigt att nå längre när det gäller fattigdomsmålet. Men jag har sagt tidigare – och jag vill tillägga det en gång till – att det också är oerhört viktigt att ta med demokratimålet.

Nu beklagar biståndsministern sig över det arv som man har fått. Det må så vara, men i det saneringsprogram som pågick under en annan regerings ledning fick vi ju inte mycket hjälp av vare sig Pierre Schori själv eller av hans partikamrater. Statsministern talar ju om den goda ekonomi som vi har. Därför tycker jag, fru talman, att det ekar lite ihåligt att man just då gör dessa hårda besparingar och prutar så kraftigt.

Pierre Schori är bekymrad över att vi skulle göra sällskap med högerkrafter i denna kammare. Historien visar ju att det inte sällan är socialdemokrater som går armkrok åt det hållet. På den här punkten är jag inte

särskilt orolig, eftersom vi, som jag sade, 1982 och 1992 var uppe på den nivå som vi för snart 40 år sedan lovade FN. Den ena gången var moderaterna med i regeringen, och den andra gången var det mittenregeringen med Folkpartiet och Centerpartiet som kom upp till den här nivån.

I vår vårmotion med anledning av vårpropositionen har vi sagt att vi behöver en raskare utbyggnadstakt när det gäller biståndsnivån. Och när vi kommer fram till år 2002 har vi ett bud som är 2 miljarder högre. Därför var jag angelägen om att försöka få statsrådet att säga att man är beredd att lägga på ett kol extra.

Fru talman! Jag vill kortfattat ta upp vad regeringen är beredd att göra för att medverka i den skuldavskrivning som kampanjen Jubel 2000 driver. Jag är tacksam över att statsrådet säger sig dela min uppfattning om att detta är angeläget och att vi tacksamt bör notera att det finns krafter också utanför den här kammaren som vill hjälpa till, så att fattiga länder får ett avlyft av de skulder som i praktiken är omöjliga att betala. Och på G8-mötet nere i Köln förväntar man ju sig att ca 20 miljoner människor har satt sina namn på upprop som vädjar till dessa rika länder, dit också Sverige hör. Jag tycker också att det är förhoppningsfullt att förbundskanslern Gerhard Schröder uttrycker sig så här i en brittisk tidning:

17 år efter den internationella skuldkrisens början 1982 är det fortfarande de fattigaste länderna och deras stora skuldbörda som är det största hindret för en hållbar ekonomisk utveckling.

Jag hoppas, fru talman, att statsrådet Schori uppmuntrar den tyske förbundskanslern att omsätta den här deklarationen i praktisk handling. Vi har ju ett ansvar, eftersom vi hör till gruppen välsituerade länder. Jag är naturligtvis medveten om att det här inte är enkelt. En skuldavskrivning medför säkerligen en rad komplikationer, men det är också vår plikt att genom t.ex. FN och G8-gruppen hjälpa till. Det här är inte bara angeläget därför att det finns en humanitär aspekt. Det är också en fredsbefrämjande insats om vi kan få en ekonomisk utveckling i världen. Det är en stor obalans när det gäller villkoren för människor på detta klot. Just den stora skillnaden mellan våra ekonomiska och sociala villkor är en av orsakerna till att det är så oroligt i världen, och vår insats för en långsiktig fred måste också gå den här vägen. Fredsinsatser handlar inte bara om kulor och krut. Det handlar om väldigt mycket mer, och det skulle vara intressant om statsrådet kunde ge en tydlig deklaration om att man är beredd att, som jag sade, lägga på ett par extra kol när det gäller den ambitionen.

Anf. 12 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag uppskattar Elver Jonssons tonläge. Vi är förenade kring samma mål.

När det gäller skuldavskrivningar och utgiftstak kommer detta att leda till att de pengar som vi höll inne för 1998 betalas ut i år på ett sådant sätt att Sverige kommer att bidra med 508 miljoner kronor till dessa internationella skuldavskrivningar, till de allra fattigaste länderna. Det är nästan 100 miljoner mer än vad Sida hade beräknat. Sverige gör sin insats också i detta avseende. Sverige tar sin del av det globala solidariska ansvaret också när det gäller skuldavskrivningar. Och vi kommer att lägga fram den här planen i Köln.

Anf. 13 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Till sist vill jag bara påminna om det som jag började debatten med, nämligen vad ämbetsverket Sida har tvingats till. Jag har en kort fråga som jag hoppas att jag får svar på: Var Sida ute i oträngt mål? Man får nästan det intrycket när statsrådet svarade mig och tidigare Lars Leijonborg.

Jag tror också att vi skall se det här lite filosofiskt i den meningen att vi, när vi nu går in i ett nytt årtusende, behöver en värdigare grund för vår samlevnad i världen. Sverige har, som jag tidigare har sagt, en stor del i detta globala ansvar. Vi är inte bara lilla Sverige, som statsrådet uttryckte det nyss här i kammaren, utan vi är det Sverige som är så utomordentligt privilegierat. I och med att vi har undsluppit krig och vi har haft så goda omständigheter har vi ett större ansvar än de flesta länder. Därför behöver vi vara med för att få en bättre tingens ordning för människor som lever långt borta från våra villkor.

Jag tror inte, fru talman, att vi kan rädda oss undan genom att säga: Vi har utgiftstak i Sverige. Det är synd, men det går inte att göra något här. Det vore att visa oss okänsliga. När vi inte vill gå genom taket, eller ordna det på annat sätt, är det många som faller igenom fattigdomens golv. Det är vad det handlar om. Det är tydliga kommunicerande kärl.

Jag tror också att vi har en bred bas här i riksdagen som gör att det är ganska enkelt för regeringen att få riksdagens stöd i den här frågan. Folkpartiet driver frågorna, och det finns andra partier som är beredda att vara med.

Därför har jag förhoppningen att regeringen skall ta till sig inte bara vad vi från oppositionen har sagt utan också vad engagerade rörelser utanför detta hus kräver. Det är inte bara på de stora högtidsmötena som solidariteten skall visas upp. Den måste finnas i praktisk handling.

Anf. 14 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag får återigen tillägga att Sverige hör till de få länder i världen som höjer biståndet från en redan mycket hög nivå. Det är bland de tre fyra högsta i världen. Efter det kommer ingenting, och därefter ingenting.

Eftersom vi är besjälade av samma solidaritet vore det tacksamt att också notera Sveriges stora solidariska ansvarstagande. Vi kan vara oense om olika saker. Men en sak är vi inte oense om, även om det kan låta så. Det är att det var nödvändigt med ett utgiftstak.

Det har alla partier varit med om. Det måste också falla ut på något sätt. Men det är för biståndets del bara fråga om att skjuta över ett antal miljarder till nästa år som fullt ut kan användas från den 1 januari.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:95

18 maj

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 1998/99:267 om stöd till minröjning

Anf. 15 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Berit Jóhannesson har i en interpellation ställt frågan om jag som biståndsminister avser att vidta åtgärder för att öka det svenska biståndet till minlokalisering och minröjning i mindrabbad länder.

Antipersonella minor fortsätter att skörda offer världen över – att lemlästa och döda. Dessa djupt inhumana vapen är ett allvarligt hot mot befolkningen i många länder, även långt efter att krig och konflikter har upphört. Minorna försvårar för flyktingar att återvända och hindrar också på andra sätt återgång till normalt liv och ekonomisk, social och politisk utveckling – minerat land, och land som tros vara minerat, kan inte användas.

Det är en vilja att bistå minornas offer, att förebygga ytterligare skada och lidande och att främja fattigdomsbekämpning och utveckling som ligger bakom det omfattande svenska stödet till minornas offer, till minröjning och till medvetandekampanjer om minornas skadeverkningar. Sammanlagt har Sverige genom det humanitära biståndet bidragit med ca 420 miljoner kronor till dessa ändamål under 90-talet. Under förra året uppgick stödet till ca 133 miljoner kronor, som Berit Jóhannesson mycket riktigt påpekar. I sammanhanget vill jag nämna att det svenska stödet till Internationella rödakorskommittén, som i år uppgår till 212 miljoner kronor, också möjliggör viktiga insatser till minornas offer. Vid en internationell jämförelse är det svenska stödet betydande. Vägledande för det svenska stödet är att det skall gå till de värst drabbade länderna och att det skall bidra till att bygga upp den nationella kapaciteten för minröjning i mottagarlandet, något som är en nödvändighet för att trygga ett långsiktigt ansvarstagande.

Det är glädjande att konstatera att konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor, truppminor, samt om deras förstöring, den s.k. Ottawakonventionen, trädde i kraft den 1 mars i år. Det första partsmötet under konventionen ägde rum i Maputo i Moçambique för en dryg vecka sedan. Sverige deltog aktivt i konferensen. Konventionen har på kort tid vunnit bred anslutning, och jag vill framhålla att de stater som tillträder konventionen, och som har möjlighet till det, skall tillhandahålla hjälp till minröjning samt hjälp till rehabilitering och social och ekonomisk återanpassning av minornas offer. Ett resultat av konventionen kommer således att bli ökat bistånd riktat till minröjning och minornas offer. Sverige kommer fortsatt att aktivt bidra och att verka för att övriga länder också lever upp till sina åtaganden.

Minröjningsinsatser och stöd till minornas offer bör ingå som en naturlig del i återuppbyggnads- och utvecklingsinsatser. Detta innebär vinster ur koordineringssynpunkt och borgar för kostnadseffektivitet. FN:s roll är mycket viktig i detta sammanhang. Sverige är berett att arbeta med FN i fält såväl som på policynivå. För att FN skall kunna inta en ledande roll på detta område är det angeläget att se till att de resurser som behövs ställs till FN:s förfogande. Sverige är berett att stödja UNMAS – som är FN:s minröjningsservice – som har att samordna och koordinera minfrågor inom FN-systemet.

Berit Jóhannesson berör i interpellationen den verksamhet med anknytning till minor som pågår inom Sida och Statens räddningsverk. Låt mig avslutningsvis kort kommentera detta med att säga följande.

Sida har ambitionen att utveckla tydligare riktlinjer för verksamheten när det gäller stöd till minröjning, minornas offer och medvetandekampanjer och anställda bl.a. för denna uppgift en särskild minsamordnare i april i år. Vidare kommer Sida att under året påbörja en utvärdering av tidigare och pågående insatser inom minområdet. Regeringen kommer med intresse att ta del av resultaten.

Statens räddningsverk har nyligen inlett ett arbete som syftar till att öka den svenska kapaciteten för civil humanitär minröjning och har hos regeringen hemställt om att få disponera 10 miljoner kronor för detta ändamål inom ramen för redan tilldelade resurser. Regeringen ser stora värden i att Räddningsverket vidareutvecklar denna kapacitet och har därför i tilläggsbudget I föreslagit viss omdisposition av medel i enlighet med Räddningsverkets önskemål. Vi kommer fortsatt att verka för att Räddningsverket ges möjlighet att vidareutveckla den svenska kapaciteten för civil humanitär minröjning.

Anf. 16 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! Jag vill tacka Pierre Schori för svaret på min interpellation.

Biståndsministern och jag är helt överens om att minorna utgör ett mycket stort problem för befolkningen i de drabbade länderna. Att minorna kan ringas in och att minorna röjs är ofta en förutsättning för återuppbyggnad och återinflyttning i ett krigshärjat land. Det kräver ett långsiktigt arbete långt efter det att fredsavtalen är slutna och världens intresse för området har svalnat. Jag hoppas också att vi är överens om att stödet till minröjning, till information om minfara och till alla minoffer måste öka.

Det gläder mig att en minsamordnare har anställts på Sida. Man har talat om det under en längre tid. Men hur långt har arbetet med policydokumentet kommit? Det har ju också utlovats ett sådant. Jag tror att det är mycket viktigt.

Det är riktigt som Pierre Schori säger att Sveriges stöd är betydande i en internationell jämförelse. Sidas bistånd om 133 miljoner kronor under 1998 är bra. Men det är också värt att notera att Norges stöd till minröjning uppgår till ungefär 180 miljoner norska kronor per år. Vi är inte världsbäst på det här området. Jag tror att vi kan göra mycket mer än vad vi gör.

Biståndsministern säger också att den internationella konventionen mot personminor kommer att leda till ökat bistånd till minröjning och minoffer. Det tror också jag. Men hur blir det här i Sverige? Vi hade 133 miljoner kronor för den här verksamheten under 1998. Enligt uppgift kommer stödet under 1999 att minska. Det är väldigt olyckligt, eftersom det är samma år som konventionen träder i kraft. Hur är planerna för Sidas del de följande åren, Pierre Schori? Hur är budgeten då?

Statens räddningsverk har beslutat att i samarbete med Försvarsmakten bygga upp en verksamhet för att lokalisera och röja minor. Räddningsverket har beslutat att beställa en prototyp av Biosensor Applications konstgjorda hundnos för att lokalisera minfält. Det stöder också

FOA:s forskning om minsprängämnenas s.k. molekylvandring, och det genomför tester av Bofors mekaniska minröjningssystem Mine-Guzzler.

För att snabbt kunna öka sin minröjningsförmåga hemställde Räddningsverket i januari 1999 hos regeringen att få omdisponera 10 miljoner kronor – det gällde alltså inte att utöka budgeten utan att omdisponera inom sin egen budget – till fördel för minröjningsverksamheten. Denna hemställan låg helt i linje med den analys som visade på minskat invasionshot och ökat behov av internationella insatser, också från Räddningsverkets sida.

Nu har regeringen föreslagit att Räddningsverket skall få förfoga över 5 av de 10 miljoner som man ville använda. Samtidigt sägs också att om behov finns av ytterligare åtgärder på detta område avser regeringen att återkomma. Vänsterpartiet har i en motion till VÅP:en föreslagit att Räddningsverket skall få lov att omfördela de 10 miljoner som de har begärt.

Nu säger Pierre Schori att regeringen ser stora värden i Räddningsverkets arbete och att den kommer att fortsätta att verka för att Räddningsverket skall ges möjlighet att vidareutveckla den svenska kapaciteten för humanitär minröjning.

Jag tolkar det så att Räddningsverket kommer att få sina efterfrågade pengar så att det kan utveckla detta. Är det rätt tolkat?

Jag vill också fråga: Kan biståndsministern lova att Sverige inte skall sänka, utan tvärtom öka, det svenska bidraget till minröjning och till minornas offer?

Anf. 17 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Fru talman! Det gläder mig att biståndsminister Pierre Schori och Miljöpartiet har samma positiva syn på vikten av ökat bidrag till internationell minröjning. Detta är ett akut problem som berör många miljoner människor runtom i världen. Det dödas tiotusentals människor varje år, och ytterligare tiotusentals människor sprängs och lemlästas för resten av livet på grund av de minor som finns utspridda. Det är ett akut humanitärt problem.

I debatten för en liten stund sedan diskuterades just vad utgiftstaket skulle få för konsekvenser för svenskt stöd till återuppbyggnadsarbetet på Balkan. Jag tolkar statsrådets svar så att direktiven är att det skall fortgå och fullföljas enligt intentionerna och inte skjutas på framtiden och att de stora akuta humanitära insatserna inte berörs utan skall genomföras i år.

Min första fråga till statsrådet är då: Kan biståndsministern slå fast att Sidas omplanering av sin budget nu inte får gå ut över det svenska stödet till minröjning och minornas offer? Det stödet uppgick förra året till 133 miljoner kronor.

Min andra fråga handlar om den konstgjorda hundnosen som Örebro-företaget Biosensor Applications har tagit fram. Jag besökte företaget för några veckor sedan och fick en bra inblick i systemet. Enligt Räddningsverket kan det här projektet innebära den största tekniska landvinningen inom minröjningsområdet sedan andra världskriget. Det är ett mycket lovande projekt som kan få mycket stora och positiva konsekvenser och leda till ökade minröjningsinsatser.

I februari 1998 föreslog den norska minkoordinatorn sina nordiska kolleger att den slutliga utvecklingen skulle samfinansieras av de nor-

diska länderna, men just då fanns det inte möjligheter eller pengar i Sverige. Därför rann det förslaget ut i sanden. Men nu har Räddningsverket beställt en prototyp av det här systemet och avser att genomföra tester under hösten. Det betyder att Sverige är med och delfinansierar utvecklingsarbetet.

Då är min andra fråga till biståndsministern: Avser biståndsministern att ta något initiativ för att också Norge skall ställa upp och delfinansiera det här projektet i enlighet med sitt tidigare lämnade förslag?

Anf. 18 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! När det gäller minröjning skulle jag också vilja lägga till att från allra första början av vårt medlemskap i EU har vi drivit frågan om att EU bättre borde samordna sin minröjningskapacitet. Sverige har tagit initiativ till detta inom EU. I dag har vi en mycket bättre samordning. Av EU-staternas sammanlagda insatser på det här området svarar Sverige för 13 % som går genom EU-fonderna. Det kan också läggas till den kapacitet som vi talar om.

När det gäller minröjningen för nästa år och den planering som nu pågår vill jag säga att det är mycket möjligt att vi får vissa begränsningar under det här året beroende på utgiftstaket. Men det kommer i sin tur att kunna återhämtas med råge nästa år om man så vill, men det är inte säkert att man så vill. Det visar sig nu att den kampanj som vi har drivit gentemot andra länder att öka sitt stöd på detta område har gett resultat. Vi har alltså fått ett ökat bistånd från andra givare och ett ökat nationellt ansvarstagande i mottagarländerna. På Sida säger man att även om vi inte hade haft utgiftstaket skulle stödet till minröjning ha minskat under föregående år.

Men situationen kan förändras, inte minst med tanke på läget på Balkan. Vi vet ju att många minor har lagts ut vid gränsen till Kosovo. Därför måste vi ha beredskap att öka för den händelse att det behövs ett stort internationellt minröjningsprogram i samband med att flyktingarna får återvända.

Anf. 19 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! Tack för svaret återigen. Jag blir lite nervös när jag hör att om andra länder skall öka skall vi ligga lågt. Jag tror att det är oerhört viktigt att Sverige går vidare. Om man skulle röja alla minor med den takt som är för närvarande skulle det enligt uppgift ta 110 år. Det behövs otroligt mycket resurser för att göra en ordentlig minröjning och se till att alla dessa länder får möjlighet till en fredlig utveckling så att man kan odla sin egen mat osv. Jag ser verkligen inte någon anledning att dra ned, utan jag anser att vi måste öka detta otroligt mycket för att det skall få effekter. Andra länder måste naturligtvis också hjälpa till. Det är väldigt bra att vi påpekar detta och driver på andra länder.

Jag fick inte svar på frågan om de ytterligare 5 miljonerna till Räddningsverket. Kan jag tolka svaret från Pierre Schori så att om Räddningsverket nu kommer in med en ny ansökan och en ny propå om detta så får det faktiskt dessa 5 miljoner?

Anf. 20 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Fru talman! Jag fick svar på min första fråga, och det bekymrar och oroar mig djupt att utgiftstaket kan få konsekvenser för minröjningen och Sveriges minröjningsinsatser. Det gör i så fall att det som biståndsminister Pierre Schori sade för 20 minuter sedan inte stämmer. Han sade att utgiftstaket inte skulle få några konsekvenser för de akuta humanitära insatserna och de stora viktiga projekten. Nu 20 minuter senare säger Pierre Schori motsatsen, att det här kan få konsekvenser för minröjningen och minröjningsinsatserna. Det vore djupt tragiskt. Situationen är oerhört akut för många hundra miljoner människor i väldigt hårt drabbade länder.

Det är inte heller så att det löser problemet om andra länder förmås öka sina insatser. Men nuvarande hastighet lär det ta över 1 000 år för att lösa det här problemet. Även om hastigheten tiodubblas är det över 100 år kvar. Tyvärr tror jag inte att omvärlden har satsat så mycket mer att vi kan räkna med en tiodubbling. Varje insats som varje enskilt land kan göra betyder oerhört mycket för många människor. Därför vore det djupt tragiskt om Pierre Schori gör ett undantag för minornas offer och för minröjningsinsatserna när han ger direktiv till Sida om att de stora humanitära projekten skall fullföljas i år och inte påverkas av utgiftstaket och därmed omplaneringen av Sidas budget.

Anf. 21 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Som jag sade i den förra debatten pågår det en fortlöpande dialog med Sida om hur vi skall fördela detta inom utgiftstaket och om uppskjutandet av utbetalningen till nästa år. Den uppgift som jag delgav här har jag fått från Sida med tanke på att andra länder har ökat sitt bistånd, och Sida hade också planerat för en viss neddragning. Sedan kan utgiftstaket också komma in i bilden.

Men här finns ingenting färdigt ännu. En fortsatt diskussion är fullt möjlig. Jag tar intryck av det som har sagts här.

Jag är inte kapabel att svara på frågan om hundnosen och den norska delfinansieringen. Men jag skulle vilja komma med en information som kan vara av intresse. I den aktuella EU-debatten efter Amsterdamfördraget talas det om att EU skall kunna leasa tjänster från VEU för vissa fredsinsatser, för att lindra nöd osv.

Den första mission som har gjorts under Amsterdamfördraget är minröjning just i Kroatien. Sverige har blivit ledande nation när det gäller att genomföra denna minröjning, som nu kommer att inledas. Det kom igång den 1 maj, så där har vi en ny horisont inom VEU och EU.

Anf. 22 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! Jag har inte fått något svar på frågan om regeringen är beredd att ge de ytterligare 5 miljoner som Räddningsverket behöver, så jag vill upprepa den frågan.

Sedan skulle jag vilja fråga: Är det Pierre Schoris uppfattning att om andra länder ökar sitt ansvarstagande när det gäller minröjning så kan Sverige ligga lågt med utvecklingen? Det skulle jag vilja fråga konkret. Är det Pierre Schoris uppfattning att så kan vara fallet? Det är inte min uppfattning i alla fall.

Anf. 23 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Sverige ligger inte lågt. Vi är bland de största i det här avseendet per capita. Vi står för 13 % av hela EU:s miniröjningskapacitet. Är det att ligga lågt? Vi ligger inte lågt. Frågan är hur vi skall disponera våra resurser när även andra länder nu äntligen kommer in och börjar ställa sig till förfogande.

Jag tar intryck av vad ni säger. Det är en bra påminnelse. Minorna är ett av de största hindren för utveckling, förutom att de är en plåga i människors liv, så jag ser också detta som ett oerhört prioriterat område.

När det gäller Räddningsverket säger vi att regeringen föreslår en omdisposition av de 5 miljonerna i enlighet med Räddningsverkets önskemål.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1998/99:307 om asyllagstiftningen

Anf. 24 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag letar efter interpellanten, men det kanske inte gör någonting att han inte är här.

Anf. 25 TALMANNEN:

Han är skyldig att infinna sig. Statsrådet är välkommen att läsa upp svaret. Vi väntar inte på honom.

Anf. 26 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat vilka ändringar i asyllagstiftningen jag är beredd vidta mot bakgrund av uppgifter i medier om att i Sverige asylberättigade utlänningar, och kanske numera även svenska medborgare, deltar i krigshandlingar utomlands.

Inledningsvis vill jag klargöra att det i Sverige är straffbelagt att utan regeringens tillstånd här i riket värva folk till främmande krigstjänst eller därmed jämförlig tjänst genom brottet olovlig värvning (brottsbalken 19 kap. 12 §). Det gäller även för den som handlar av ideella skäl, och det gäller även beträffande tjänst hos andra än främmande staters militära styrkor, exempelvis UCK. Vidare kan en soldat som begår brott mot krigets lagar, var detta än sker och vilken nationalitet han än har, i Sverige dömas för folkrättsbrott (brottsbalken 22 kap. 6 §). Motsvarande torde gälla i andra EU-länder.

Jag är emellertid förhindrad att uttala mig närmare om tolkningen av de nämnda bestämmelserna i förhållande till enskilda fall. Vad jag däremot känner till är att chefsåklagare Jan Danielsson vid Åklagarmyndigheten i Stockholm haft anledning att överväga om förundersökning skulle inledas i vissa fall. Han har funnit att det inte finns anledning att inleda förundersökning rörande brottet olovlig värvning. Några misstankar mot någon i Sverige i anledning av de påstådda bussresorna finns alltså inte för närvarande.

När det gäller stöd från skattebetalare i Sverige, t.ex. socialbidrag, kan jag bara konstatera att det för utbetalning av socialbidrag förutsätts

att personen vistas i den kommun där bidraget utbetalas. I övrigt kan anmärkas att även de personer som eventuellt återvänder till Kosovo sannolikt har betalat skatt i Sverige.

Det är viktigt, när man talar om dessa frågor, att ha i åtanke att de aktuella personerna kan ha beviljats uppehållstillstånd på flera grunder. Det kan t.ex. röra sig om anknytningsskäl, humanitära skäl eller om skyddsbehövande i övrigt.

Oavsett på vilken grund en utlänning fått uppehållstillstånd gäller att Statens invandrarverk skall återkalla ett permanent uppehållstillstånd om verket får kännedom om att utlänningens bosättning i Sverige upphör för gott. Däremot har inte Invandrarverket någon skyldighet att efterforska om utlänningar med permanent uppehållstillstånd i Sverige bor kvar. Om utlänningen sedan reser tillbaka till Sverige kan han eller hon på nytt söka uppehållstillstånd. Enligt de riktlinjer som finns beviljas uppehållstillstånd oavsett längden av den tidigare vistelsen i Sverige om utlandsvistelsen varat i högst ett år. Andra riktlinjer finns beträffande längre utlandsvistelser.

Avslutningsvis kan konstateras att Sverige inte har någon utresekontroll. Det är därmed mycket svårt att belägga om någon vistats utomlands i syfte att delta i stridigheter. Rörelsefrihet råder i vårt land, och det gäller även människor från Kosovo. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Sten Andersson – när hela världen bekymrar sig för situationen i Kosovo – i stället oroar sig för utbetalning av socialbidrag.

Talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kam-maren och förklarade överläggningen avslutad.

7 § Svar på interpellation 1998/99:342 om flyktingar och krishjälp

Anf. 27 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig om regeringen har för avsikt att inom ramen för det internationella biståndet eller på annat sätt bidra till arbetet för att hjälpa flyktingar med krisreaktioner till följd av upplevelser i samband med flykten från Kosovo.

Det är riktigt som Barbro Westerholm säger att kunskapen i Sverige om hur man bäst kan hjälpa flyktingar som upplevt svåra psykiska trauman utvecklats under senare år. Inte minst har de 50 miljoner kronor som riksdagen tidigare anvisat för att stimulera insatser för förbättrad rehabilitering inom landet för människor som utsatts för tortyr, hållits i fångenskap i koncentrationsläger eller drabbats av visst annat massivt extremt övervåld medverkat till detta. Dessutom har Invandrarverket under ett flertal år lämnat projektmedel till landstingen för att stimulera utvecklingen av den psykiatriska vården för asylsökande och flyktingar. Kunskapsspridning har skett genom dokumentation och konferenser anordnade av bl.a. Statens institut för psykosocial miljömedicin, Kansliet för tortyr- och traumaskadade, landstingen och Föreningen för hälsa och mänskliga rättigheter. Nätverk för att möta människor med behov av psykiatri samt av andra medicinska och psykosociala insatser har byggts i olika delar av Sverige. Inom många sjukvårdsområden har såväl lands-

tingen som exempelvis Röda korset upprättat särskilda enheter för att ta emot asylsökande och flyktingar i behov av att bearbeta svåra trauman.

Landstingen är ansvariga för att asylsökande m.fl. erhåller akut vård och tandvård samt vård och tandvård som inte kan anstå. Därutöver lämnas viss annan vård, exempelvis mödra- och förlossningsvård. Barn som inte fyllt arton år har rätt till hälso- och sjukvård enligt samma principer som alla andra barn. I denna vård inbegrips även specialistvård av olika slag för dem som varit utsatta för svåra trauman. Staten lämnar ersättning till landstingen för denna vård.

Barbro Westerholm tar upp den svåra psykosociala situation många flyktingar befinner sig i efter flera dagars flykt under fruktansvärda omständigheter. Vittnesuppgifterna är samstämmiga om de övergrepp många civila drabbats av. Utsattheten gäller särskilt kvinnor och barn, något jag själv kunnat konstatera under mina besök i Makedonien och Albanien.

Sverige har snabbt bidragit med humanitära insatser till de drabbade i Kosovo. Vårt stöd har framför allt kanaliserats via de internationella organisationerna, där Sverige är en av de största bidragsgivarna. Vi har också givit omfattande bidrag till svenska enskilda organisationer. Sammanlagt uppgår de svenska humanitära insatserna direkt till Kosovo till drygt 80 miljoner kronor.

I den svenska bedömningen av humanitärt stöd i anledning av konflikten i Kosovo har flera kriterier varit vägledande. Det har i första hand varit nödvändigt att kunna bidra med omedelbara och effektiva insatser för att ge de nödlidande tak över huvudet och mat för dagen. Samtidigt har ett långsiktigt perspektiv vägts in redan på ett tidigt stadium. I detta långsiktiga perspektiv är bl.a. den aspekt som Barbro Westerholm tar upp med stöd till flyktingars krishantering särskilt relevant. Jag ser krishantering som en integrerad del av organisationernas arbete på plats i flyktinglägren. Detta gäller såväl de FN-organ vi stödjer som Internationella Röda korset och enskilda organisationer. Jag kan här nämna några exempel:

- Sverige har just beslutat om stöd till Världshälsoorganisationen (WHO) på 8 miljoner kronor. I denna insats ingår stöd till lokala hälsostrukturer i Albanien och Makedonien som för närvarande arbetar mycket med flyktingars psykosociala hälsa.
- Internationella Röda korset (ICRC) har ett hälsoprogram med stöd till flyktingar. ICRC har också omfattande verksamhet för familjeåterförening, något som vi ser som särskilt viktigt, och Sverige är en av ICRC:s största bidragsgivare.
- Unicef har det samordnande ansvaret för barns psykosociala hälsa i Kosovokonflikten. Organisationen har utarbetat ett särskilt program i detta syfte. Sverige tillhör Unicefs tre största bidragsgivare. År 1998 bidrog vi med drygt 500 miljoner kronor till organisationen.
- Svenska Rädda Barnen har ett särskilt avtal med Sida enligt vilket Rädda Barnen utan internationella kostnader kan ställas till internationella organisationers förfogande. En representant för Rädda Barnen har i detta syfte stått till förfogande för UNHCR under en tid i flyk-

tinglägret Kukes i Albanien. Rädda Barnen arbetar ju särskilt med barns psykosociala hälsa.

- Organisationen Kvinna till kvinna har arbetat med att återupprätta ett nätverk i Kosovo och i regionen för särskilt utsatta kvinnor.

Jag vill avslutningsvis nämna att ett möte hölls av statssekreterare Gun-Britt Andersson den 11 maj för att diskutera vad Sverige kan göra för att bidra med kunskap och erfarenhet för att stödja kvinnor från Kosovo som utsatts för kränkande behandling. Vid detta möte deltog olika frivilligorganisationer, Sida och Statens invandrarverk.

Som framgår av den redovisning jag lämnat bidrar och stöder Sverige på ett flertal områden – såväl här hemma som inom ramen för det internationella biståndet – arbetet med att hjälpa flyktingar från Kosovo att bearbeta sina traumatiska upplevelser. Jag vill betona att regeringen även i fortsättningen kommer att ha särskild uppmärksamhet riktad på flyktingarnas psykosociala hälsa.

Anf. 28 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för en mycket utförlig och bra redovisning av situationen och av biståndet. Vi har nu en katastrof vars dimension vi har väldigt svårt att föreställa oss här hemma. Jag tror att det är bra att det också beskrivs vad det är i omgivningen som kan utlösa krisreaktioner. I det s.k. HMR-bladet beskriver Forum för svensk förening för hälsa och mänskliga rättigheter fortlöpande vad som händer. Där kan man läsa att t.ex. en röd tröja på någon kan utlösa en krisreaktion, vrede och reaktioner som vi som lever ett stillsamt liv här i Sverige inte riktigt kan förstå. Även ett ljud kan framkalla minnen som ingen kunde föreställa sig. Bara knattret från en dator återkallade minnen av tortyr hos en person.

I denna skrift, som jag råkar ha framför mig, återges hur en person som var fängslad dag ut och dag in bevittnade hur människor avrättades vid ett träd. Till slut var det hans tur att ställa sig vid detta träd med bindel för ögonen. När han hör skottet känner han hur något varmt rinner längs benen på honom. Han tror då att han är död. Det var han inte. Man hade skjutit i trädet, och han hade kissat på sig.

Att bära den typen av minnen med sig resten av livet utan att få hjälp att bearbeta dem är några exempel på problemets omfattning.

Jag vill komplettera med en fråga, trots att svaret är mycket uttömmande. Vi behöver hela tiden skaffa oss ny kunskap. Vilka är de bästa metoderna? Hur kan vi arbeta mest effektivt med tanke på att det rör sig om så väldigt många människor? Ingår det i detta bistånd att den svenska expertis som vi har kommer att ingå i projekt? Detta är ju projekt som man samarbetar med internationellt. Hur skall man bäst arbeta? Hur kan man följa upp resultaten? Vad kan man lära för framtiden? Detta är mina frågor till Pierre Schori.

Anf. 29 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag är tacksam för att röna uppskattning för det som Sverige gör. Vi gör så gott vi kan i detta avseende. Vi arbetar på två fronter. När jag åkte ned till Makedonien bjöd jag med en representant från orga-

nisationen Kvinna till kvinna för att på plats kunna utröna behovet och hur Sverige där skulle kunna hjälpa till på olika sätt. Kvinna till kvinna har nu etablerat sig i området och bidrar med sin erfarenhet, inte minst från Bosnienkriget. Det är ett sätt som man kan verka på. Det pågår alltså projekt där med Sidapengar.

Även här hemma har vi stort behov av att utveckla omhändertagandet och solidariteten med flyktingarna. Det har gjorts undersökningar av medicinska journaler under 90-talet som gäller asylsökandes somatiska hälsa. Det har visat sig att den i regel har varit ganska god. Omkring 75 % har varit friska. Men däremot har man underskattat den psykiska ohälsan ordentligt. Därför håller man nu vid den socialmedicinska avdelningen vid Göteborgs universitet på med ett uppdrag som regeringen har gett Socialstyrelsen att följa upp innehållet och omfattningen av den vård som landstingen åtagit sig att ge asylsökande, särskilt när det gäller den psykosociala sidan. Det uppdraget kommer inom kort att redovisas till UD, och då kommer vi att återkomma. Då får vi kanske en första bedömning av den sidan här hemma i Sverige.

Vi måste alltså arbeta på båda fronterna, i området med de enskilda organisationerna, med Unicef, med UNHCR, osv. och själva här hemma inom hälsovården.

Anf. 30 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag tror också att det kan vara viktigt att de forskare som vi har t.ex. vid CTD på Karolinska sjukhuset, på Röda korset och vid institutet för psykosocial medicin har möjlighet att medverka i projekt lokalt. Det finns ju ingen möjlighet att ta emot alla i något enskilt land, utan jag tror att man får lära väldigt mycket av vad man kan ge för hjälp på plats och redan nu när man är i dessa förläggningar. Jag undrar om det finns några tankar på att involvera dessa andra institutioner?

När regeringen kommer så långt som till att skriva den forskningspolitiska proposition som skall läggas fram nästa vår skulle det, som jag känner det, inte vara helt fel att också ta upp detta som ett särskilt insatsområde. Det är ju fråga om en tvärspektoriell forskning som kan vara svår att få till stånd för t.ex. ett enskilt forskningsråd. Jag tror att det måste till särskilda insatser för att få i gång denna typ av verksamhet.

Anf. 31 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag tror att det som Barbro Westerholm tar upp ligger i linje med det arbete som pågår. I det ligger också att den samlade kunskap som vi får in på detta område också sprids till olika personalkategorier. Men självfallet sker arbetet enligt de linjer som Barbro Westerholm antydde här. Huruvida detta skall tas in i forskningspropositionen eller inte får vi se. Men det tror jag är en god idé.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:95
18 maj

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 1998/99:353 om psykoterapi till flyktingbarnen

Anf. 32 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Kerstin-Maria Stalin har frågat mig om regeringen avser verka för att extra medel tillskjuts så att personalen vid BUP och PBU kan erbjuda flyktingbarnen från Kosovo terapeutisk hjälp.

Jag vill börja med att redogöra för den ordning som kommer att gälla för hälso- och sjukvård för flyktingarna från Kosovo.

Som jag tidigare nämnt här i kammaren är landstingen ansvariga för att asylsökande m.fl. erhåller akut vård och tandvård samt vård och tandvård som inte kan anstå. Barn som inte fyllt 18 år har rätt till hälso- och sjukvård enligt samma principer som alla andra barn vilka är bosatta i landet.

För denna vård lämnar staten ersättning till landstingen, huvudsakligen i form av en schabloniserad ersättning per asylsökande, vars storlek är åldersdifferentierad. Schablonersättningen skall i princip täcka all den vård som den enskilde normalt kan behöva. För vård som överstiger 50 000 kr för en vårdkontakt lämnar staten särskild ersättning.

Fru talman! Med anledning av den stora flyktinginvandringen från f.d. Jugoslavien har Statens invandrarverk under flera år lämnat projektmedel till landstingen för att stimulera utvecklingen av bl.a. den barnpsykiatriska vården för asylsökande och flyktingar. Som jag tidigare nämnt har kunskapsspridning skett genom dokumentation och en mångfald av konferenser där olika vårdgivare som dagligen i sitt arbete möter såväl barn som vuxna asylsökande deltagit.

Många PBU-mottagningar, barnpsykiatriska mottagningar och olika personalkategorier inom barnomsorg och skola har utvecklat goda metoder för att erbjuda dessa barn en terapeutisk hjälp. Behovet av psykoterapi och annan psykiatrisk vård till asylsökande och flyktingar har även uppmärksamats vid möte mellan Utrikesdepartementet och företrädare för olika vårdgivare. Mot bakgrund av vad jag här redovisat drar jag slutsatsen att landstingen har en beredskap att möta flyktingarna från Kosovo.

Regeringen följer fortlöpande huruvida statens ersättningar täcker landstingens kostnader för den vård som ges till asylsökande m.fl. Av hittills genomförda uppföljningar har framkommit att den statliga ersättningen i form av schablonersättning till landstingen för sjukvård till asylsökande m.fl. täckt landstingens kostnader på ett nationellt plan. Jag kan i detta sammanhang också nämna att regeringen givit Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp innehållet och omfattningen av den vård som landstinget åtagit sig att ge till asylsökande m.fl. Särskild uppmärksamhet skall bl.a. ges till den vård som lämnats till barn som varit utsatta för tortyr och/eller trauma.

I avvaktan på ytterligare resultat av dessa uppföljningar har jag för närvarande inte för avsikt att föreslå några ytterligare medel utöver den statliga ersättning som redan nu lämnas till landstingen för sjukvård till asylsökande m.fl.

Anf. 33 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag skulle också vilja tacka Barbro Westerholm, vars interpellation mera handlade om innehåll i fråga om den här krishjälpen; det är bra.

Skälet till att jag skrev den här interpellationen var att Invandrarverket gått ut om att barn som kom hit från Kosovo skulle på landets barnpsykiatriska mottagningar få hjälp med att bearbeta sina svåra upplevelser. Jag blev då bekymrad därför att det är långa köer till både BUP och PBU – köer av tidigare flyktingbarn och köer av svenska barn. Jag funderar över hur man skall klara av detta.

Statsrådet säger att man har utvecklat goda metoder för att erbjuda de här barnen teknisk hjälp. Det är jättebra, men köerna funderar jag, som sagt, över. Vidare säger statsrådet, vilket är alldeles rätt, att barn som inte fyllt 18 år har rätt till hälso- och sjukvård, precis som alla andra barn.

Tyvärr har jag erfart, och det har också Barnombudsmannen gjort, att för barn utan permanent uppehållstillstånd har en viss restriktiv praxis tillämpats när det gäller att sätta in mera långvariga behandlingar. Tidigare erfarenheter har ju visat att krig och konflikter ofta blir långvariga. En stor del av de barn som kommer till Sverige från krigsområden blir därför ofta kvar väldigt länge, ibland under resten av sin barndom. Jag kan alltså inte undgå att vara bekymrad.

Barn som är över 18 år – det gäller i och för sig också svenska barn – får inte komma till barnpsykiatri, utan de är hänvisade till vuxenpsykiatriska kliniker som dock – det är min erfarenhet – inte har samma beredskap för att ta emot just unga vuxna.

Flyktingsituationen i sig är en väldigt otrygg och osäker tillvaro. Många av de barn som i dagarna väntas till Sverige har dessutom ohyggligt svåra traumatiska upplevelser bakom sig. De har förlorat sina hem och gått igenom ett flertal uppbrott. Syskon och föräldrar kan ha dödats eller ha försvunnit. Därför är behovet av psykoterapi stort för flyktingbarnen. Även föräldrarna behöver hjälp.

Precis som statsrådet påpekar, nämligen att det finns bra utvecklingsmetoder för barnpsykiatri, har skola och barnomsorg utvecklat metoder. Där finns vuxna personer som många gånger har stor erfarenhet när det gäller att möta flyktingar även i skolan. Men barn utan permanent uppehållstillstånd omfattas inte av rätten till förskola. Den rätten gäller endast för i Sverige folkbokförda barn. Även i fråga om utbildningen är det så att för den som inte har permanent uppehållstillstånd är utbildningen i viss mån begränsad. Man har inte samma timantal i skolan t.ex. Det här stämmer inte så bra överens med barnkonventionen – varken när det gäller artikel 2 eller när det gäller artikel 28. Det är alltså många bekymmer som jag pekar på i detta mitt anförande.

Anf. 34 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Den senare frågeställningen som Kerstin-Maria Stalin kom in på är förknippad med att det rör sig om just tillfälligt uppehållstillstånd i massflyktssituationer. Då råder inte riktigt exakt samma regler, exempelvis när det gäller utbildning och rätten till skola. Däremot bör man se till att ha en sådan typ av utbildning som underlättar för återvändandet. Vad hela omvärldens handlande går ut på är ju att man skall få rätt att återvända till Kosovo.

Prot. 1998/99:95

18 maj

*Svar på
interpellationer*

Samtidigt anser jag att det är väldigt viktigt att vi med särskild uppmärksamhet följer särskilt barnen och dem som varit utsatta för olika trauman. Det är därför som regeringen har givit Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp både innehållet och omfattningen av den vård som landstinget har åtagit sig att ge asylsökande m.fl.

Vi räknar med att av de upp till 5 000 flyktingar som kan komma från Kosovo och få temporärt uppehållstillstånd är närmare 50 % barn under 18 år. Det finns alltså all anledning att följa det här med stor uppmärksamhet.

Anf. 35 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Tack för orden om att följa det här med stor uppmärksamhet! Jag kan dock inte hålla med statsrådet om slutsatsen att landstingen har beredskap att möta de kosovoalbanska flyktingarna/Kosovoflyktingarna. Jag tänker då på barnen. Min erfarenhet och min kunskap är att man på barnpsykiatriska kliniker går på knäna. Det är ett oerhört stort tryck och en väldigt stor belastning där. Kön är väldigt lång. Jag hoppas därför verkligen att detta följs upp och att man kontrollerar detta mycket noga.

Det har gjorts uppföljningar, säger statsrådet. Men jag tycker att det är lite dåliga uppföljningar. Det är ju inte så bra som man tror. Statsrådet säger att schablonersättning till landstingen för sjukvård till asylsökande m.fl. är täckt, men det räcker inte som det är i dag.

Med så svåra upplevelser i bagaget som de här barnen har är det kontraindicerat, ja, faktiskt farligt, att inte ge hjälp omedelbart. Därmed bär man det här med sig. Känslomässigt, socialt och ekonomiskt är det olönsamt på lång sikt. Att avvakta ytterligare resultat är faktiskt grymt. Det är ett grymt experiment att resonera så. Redan nu vet vi ju hur illa det är att de här barnen måste stå i kö.

En orolig boende i ett område dit Kosovoflyktingar skall komma sade i morse i radion: Hur skall de kunna klara sig här? De kommer inte att kunna sköta tiderna i tvättstugan. Det kommer bara att bli bråk.

Med tanke på det håller jag verkligen med om att nätverk behövs. Jag blev glad över att höra om nätverken, som jag vet finns genom WHO och Röda korset. Men även staten måste föregå med *mycket gott* exempel. Jag ser alltså verkligen med tillförsikt fram emot att uppföljning sker varje dag, att man kontrollerar hur det verkligen står till i landstinget och hur det går. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1998/99:368 om anhöriginvandring

Anf. 36 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Ragnwi Marcelind har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i tre avseenden: För det första för att invandrare som etablerat sig i Sverige skall få en rimlig chans till återförening med åldriga föräldrar som är kvar i hemlandet, även om ansökan görs senare än 10–12 månader efter det att barnen kommit hit. För det andra för att tolkningen

av synnerliga skäl i lagtexten även skall innefatta att hänsyn tas till föräldrars och andra anhörigas ålder och hälsotillstånd. För det tredje för att beakta andra kulturers familjebegrepp.

Sverige har en invandringspolitik som väl svarar mot internationella åtaganden och humanitetens krav. I många avseenden har vi gjort långtgående nationella åtaganden därutöver. Men eftersom det inte är möjligt att ha oreglerad, fri invandring måste gränser sättas. Avvägningar krävs när det gäller vilka som skall få invandra utöver de ganska vida kategorier människor som vi internationellt förpliktat oss att ge uppehållstillstånd. En sådan mer omfattande avvägning gjorde riksdagen senast när den i december 1996 beslutade om de ändringar av utlänningslagen som trädde i kraft den 1 januari 1997. För anhöriga utanför kärnfamiljen innebär detta mer begränsade möjligheter att invandra till Sverige.

Det ligger i sakens natur att utlänningslagen liksom annan lagstiftning mer eller mindre kontinuerligt måste ses över. Utfallet av en lagändring kan t.ex. ha blivit annorlunda än det avsedda. Omvärlden kan ha förändrats. Uppfattningen om vilka intressen som är mest väsentliga att tillgodoses kan ha skiftat. De resurser regering och riksdag är beredda att avsätta på området kan ha ökat eller minskat.

Socialförsäkringsutskottet konstaterade den 2 mars i år i sitt betänkande *Migration och asylpolitik* (1998/99:Sfu05) att de bestämmelser om anhörigas rätt att invandra, som trädde i kraft den 1 januari 1997, nu tillämpats under drygt två år och att det därför bör göras en skyndsam utvärdering av lagstiftningen. Där borde uppmärksammas speciellt udda och ömmande fall, liksom även sista-länken-fall och andra speciella anknytningar. Riksdagen har därefter beslutat att ge regeringen detta till känna som sin mening.

Fru talman! På Ragnwi Marcelinds frågor vill jag svara att jag har för avsikt att föreslå regeringen att låta se över utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring. De aspekter som Ragnwi Marcelind lyft fram kommer då att uppmärksammas. Men även möjligheten att t.ex. ställa krav på någon form av försörjningsbidrag för invandring i vissa situationer kan då bli aktuell.

Anf. 37 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Först ett tack till Pierre Schori för det positiva bemötandet av min interpellation. Jag kan försäkra att jag kommer att följa den här frågan framöver för att se hur regeringen kommer att förändra och åtgärda utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring.

Jag är helt överens med statsrådet om att vi inte kan acceptera en helt fri invandring. Det har dock ingenting med den aktuella frågeställningen att göra. Det handlar i stället om huruvida det verkligen är rimligt att man ställer så höga krav på anknytningsinvandring som är fallet efter den 1 januari 1997.

Vid den tidpunkt då barnen har flyttat till Sverige kanske föräldrarna själva är i yrkesverksam ålder och fortfarande har förmåga att ta hand om sig själva. Allteftersom åren går och situationen i hemlandet förändras har återföreningen med barnen i Sverige på nytt blivit aktuell. Men då har redan anknytningsregeln på 10–12 månader från lagändringen 1997 överskridits.

Prot. 1998/99:95
18 maj

Svar på
interpellationer

Som Pierre Schori skriver i sitt svar innebär den nya utlänningslagen från 1997 begränsade möjligheter för anhöriga utanför kärnfamiljen att invandra till Sverige. Det är tämligen uppenbart att när man i dag i stället för orden särskilda skäl använder synnerliga skäl i sina bedömningskriterier är det så gott som omöjligt att få hit en anhörig.

I väntan på en lagändring som tar större hänsyn till de gamla är det livsviktigt att regeringen kommer med sådana auktoritativa uttalanden som ger Sveriges invandrarverk och Utlänningsnämnden vägledning. Om regeringen förhåller sig passiv är det stor risk att vi varje vecka kommer att matas med nya fall liknande den 80-åriga iranska som utvisas trots att hon inte ens har en bostad att återvända till. Barnen, numera hemmahörande i Sverige, har bara en enda önskan, och det är att få ta hand om sin mamma.

Det är positivt att regeringen skall se över tillämpningen, men då det kan ta tid måste regeringen med hjälp av en förordning eller eljest se till att skyddet för anhöriga stärks. Gunnar Sommarin, Utlänningsnämnden, konstaterar att det inte finns mycket utrymme efter regeringens skärpning 1997. Han konstaterar att regeringens anvisningar lägger ribban högt och tillägger: Fallet i Motala är inte unikt.

Pierre Schori skriver att han skall föreslå regeringen att se över utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring. Jag är tacksam över det, men då är mina frågor till statsrådet:

Ministern skriver i sitt svar att all lagstiftning kontinuerligt måste ses över därför att utfallet av en lagändring kan ha blivit annorlunda än det avsedda. Medger ministern att utfallet av lagändringen från 1997 har blivit annorlunda än som var avsett?

Är Schori beredd att gå tillbaka till de gamla reglerna, som gällde före 1997 och byggde på särskilda skäl?

Är statsrådet beredd att redan nu, med hjälp av en förordning eller eljest, se till att skyddet för de äldre anhöriga stärks, så att vi slipper den situation som vi nu har i Motala? Vår utlänningsnämnd får faktiskt en mycket negativ uppmärksamhet såväl inom som utom landet. Det är inte bra för Sverige.

Anf. 38 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag tror att man skall se den insnävning som gjordes 1997 i ljuset av att Sverige hade en väldigt stor invandring från det första Balkankriget. Det var 70 000–80 000 människor som fick permanent uppehållstillstånd. Skulle vi ha haft kvar den gamla lagstiftningen skulle man kanske ha fått femdubbla antalet. Det var inte möjligt. Då skulle Sverige varit praktiskt taget unikt.

Men det som är annorlunda nu är att flyktingströmmarna, om vi bortser från det temporära skydd som vi skall ge, har minskat. Då inträder också det som jag sade i mitt svar, att en ny situation har uppstått. Då kan man kanske kosta på sig att vara generösare. Jag skulle inte motsätta mig att den här översynen ger ett sådant resultat. Men låt den arbeta nu!

Under tiden finns det alltid humanitära skäl som man kan åberopa om det föreligger sådana. Jag känner inte i detalj till det aktuella ärende som åberopas här. Men ett säger ett praxisfall har kommit upp på regeringens bord. Det var en rysk mamma i motsvarande ålder. Hon var mycket svårt sjuk och skulle haft väldiga problem om hon återvänt hem till Ryssland.

Anf. 39 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Det aktuella fall som jag tog upp, Pierre Schori, tror jag inte att Pierre Schori har kunnat missa. Jag skulle kunna visa upp helsidor från gårdagens kvällstidningar där det är helt uppenbart. I dag har Utlänningsnämnden än en gång avvisat frågan och sagt att den här kvinnan är utvisad.

För att humanitära skäl skall gälla skall man faktiskt vara väldigt sjuk, med ett allvarligt hälsotillstånd, inga vårdmöjligheter i hemlandet eller att det finns klara utsikter till att vården i Sverige skulle ge förbättringar. Då skulle man kunna få stanna.

Då undrar jag: Vilka kriterier ligger i så fall i ordet förbättringar? Finns det någonting som skulle kunna göra en gammal orkeslös människa, demenssjuk m.m., bättre än att få trygghet och omsorg hos sina barn?

I andra kulturer är det självskrivet att man har ett större ansvar för sina nära och kära på deras ålders höst. Vi har inte riktigt den traditionen här i Sverige. Men vi måste ändå ha förståelse för detta annorlunda tänkande, som egentligen är mycket fint, att man verkligen tar sig an sina gamla. Jag tror att det här är mycket viktigt.

Om regeringen anser att det föreligger en risk för att vi skulle få fler anhöriginvandrare om vi släppte lite grann på den här regeln, skulle man kunna ha en årlig särskild kvot för just anhöriginvandring tills lagstiftningen har rättats till. Vi kan allesammans konstatera att regeln uppenbarligen har blivit för strikt för att människor skall kunna komma hit när de vill komma tillbaka till sina barn.

Jag tror att Pierre Schori – likaväl som jag är efter den korta tid som jag har suttit här i riksdagen – är medveten om, att om den här lagstiftningen skall utredas, kommer det att ta väldigt lång tid anspråk. Som jag sade i mitt tidigare inlägg kommer Sveriges rykte att skadas när det ena ärendet efter det andra dyker upp. Se t.ex. på den 80-åriga kvinnan som i sitt hemland inte ens har en bostad! Hon kan inte resa sig och skulle, som läkaren säger, riskera döden om hon skickas tillbaka. Ändå utvisas hon.

Jag tror att vi måste se med större humanitet på dessa frågor. Vi måste visa större förståelse för personer som har etablerat sig i Sverige och som kanske har byggt upp en verksamhet. De är skattebetalare och svenskar i ordets rätta bemärkelse. Vi måste visa dem respekt när de vill ta hit föräldrar som har blivit gamla och inte längre kan ta hand om sig.

Anf. 40 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag tror att alla med få undantag här i riksdagen och i regeringen delar uppfattningen att vi skall visa så stor humanitet som möjligt. Ett, säger ett, fall har kommit på regeringens bord, och då fattade vi det beslut som jag nämnde. Det är också därför som jag säger att vi bejaktar den här översynen. Jag kommer inte att motsätta mig de rekommendationer som man kommer fram till vid översynen.

Anf. 41 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Problemet, Pierre Schori, är ju, som Gunnar Sommarin sade i går i en av våra kvällstidningar, att fallet i Motala inte är unikt. Sedan jag ställde en fråga till Pierre Schori här i kammaren har brev och telefonsamtal regnat över mig från människor som lever under ungefär samma omständigheter. Det kan gälla personer som har bott i många år i Sverige och som skulle vilja ta hit sina föräldrar när dessa inte längre kan vara kvar i sitt yrke. Föräldrarna har kanske blivit mycket sjuka och behöver hjälp och stöd.

De här svenskarna frågar mig: Skall vi flytta tillbaka till vårt hemland för att kunna ta hand om våra föräldrar när vi inte kan få hit dem? Lagstiftningen från 1997 behöver förändras. Förändringen av kravet på särskilda skäl till synnerliga skäl innebär nästan en omöjlighet. Det säger alla som arbetar med de här frågorna.

Jag tror att det är angeläget, och jag är tacksam om Pierre Schori verkligen vill uppmärksamma det här. Jag ämnar komma tillbaka med frågor och interpellationer i ärendet tills vi ser en rejäl förändring. Jag tror att det blir bra för oss alla här i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1998/99:288 om bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet

Anf. 42 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Beatrice Ask har frågat mig om dels på vilket sätt regeringen avser att fortsättningsvis stimulera och stödja arbetet för ökad jämställdhet i svensk politik, dels vilka initiativ regeringen är beredd att vidta för att möjliggöra en fortsatt utveckling av kvinnoorganisationerna.

Frågorna föranleds av att regeringen nyligen har beslutat om fördelningen av statsbidrag till kvinnoorganisationer.

När det gäller regeringens arbete med att stimulera och stödja arbetet för ökad jämställdhet i svensk politik pågår arbete inom alla politikområden för att nå målen för jämställdhetspolitiken. I detta sammanhang prioriteras metoder för att införliva ett jämställdhetsperspektiv inom alla samhällsområden, s.k. *mainstreaming*.

Jag skall ge några konkreta exempel.

Arbetet med att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden och de könsbundna utbildningsvalen, liksom insatser för att stimulera kvinnors företagande, fortsätter. Inom detta område är det särskilt viktigt att vidareutveckla lönestatistiken så att den kan ligga till grund för fördjupade analyser av löneskillnader mellan kvinnor och män och därmed underlätta värderingen av olika arbeten. I samband med att jämställdhetslagen i vissa delar nu ses över kommer frågor som hänger samman med arbetsvärdering att aktualiseras.

Arbetet med att motverka våld mot kvinnor och med att stödja och skydda utsatta kvinnor kommer även fortsättningsvis att prioriteras.

En fortsatt satsning på utvecklings- och förändringsarbete som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män kommer att ske. Här vill jag särskilt nämna det målinriktade arbete som pågår när det gäller

att öka andelen kvinnor i statliga styrelser och kommittéer och i EU-organ. Härutöver stöder regeringen externa projekt för att öka kvinnors inflytande i politiken. I detta sammanhang bör även nämnas den uppföljning av Kvinnomaktutredningen som sker i Regeringskansliet.

När det gäller Beatrice Asks andra fråga, om vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att möjliggöra en fortsatt utveckling av kvinnoorganisationerna, delar jag Beatrice Asks uppfattning att det finns en rad skäl att uppmuntra och stimulera fler till engagemang i samhällsarbetet.

Bidraget till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet infördes år 1982. Det övergripande målet för bidraget är att stärka kvinnors ställning i samhället i syfte att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Genom en ändring i förordningen (1982:865) om statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet har en del av bidraget fått karaktären av projektbidrag till utveckling och förnyelse av verksamheten. Samtidigt medför övriga regler i förordningen att de traditionella kvinnoorganisationerna och de traditionella formerna för deras arbete gynnas.

15 kvinnoorganisationer har beviljats stöd för år 1999. Det är allt från politiska kvinnoförbund till organisationer för invandrarkvinnor och religiösa kvinnoförbund. Detta är organisationer som aktivt bedriver jämställdhetsarbete. För detta syfte har bidraget varit verkningsfullt. Som regelverket är utformat kan stöd endast ges till kvinnoorganisationer av viss storlek med spridning i stora delar av landet och dessutom med organisatorisk självständighet. De organisationer som interpellanten nämner som exempel på sökande som fått avslag på sina ansökningar uppfyller inte dessa krav.

Jag tycker att detta är ett problem. Det är angeläget att statsbidraget till olika typer av organisationer, inte minst politiska kvinnoorganisationer, uppmuntrar förnyelse och utveckling. Det är också angeläget att den grundläggande idén med bidraget – att stärka kvinnors ställning i samhället i syfte att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män – prövas mot den samhällsutveckling som skett sedan år 1982, då bidraget infördes. Av särskild betydelse är frågan om bidraget kommer de kvinnor till del som har störst behov av att organisera sina intressen, exempelvis kvinnor med olika etnisk och kulturell bakgrund och ensamstående mödrar. En ytterligare fråga är om också andra aktiviteter för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män, t.ex. manliga nätverk mot våld mot kvinnor, bör kunna komma i fråga för bidrag.

Mot denna bakgrund har regeringen nyligen tillkallat en särskild utredare med uppgift att se över det nuvarande statsbidraget till kvinnoorganisationerna (dir. 1999:29). Utredaren skall utvärdera hur det statliga stödet uppfyller de av staten uppställda målen för och intentionerna med bidraget, vid behov föreslå nya mål samt föreslå åtgärder som kan öka måluppfyllelsen och effektivisera stödet. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 1999.

Anf. 43 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret på min interpellation, även om jag konstaterar att såväl departementet som statsrådet delvis troligen har missuppfattat vad jag frågar efter. Uppräkningen av de jämställdhetsfrågor som är väsentliga tyder lite på det. Min avsikt

var inte att diskutera jämställdhet i största allmänhet utan att efterhöra regeringens intentioner när det gäller andelen kvinnor i politiken.

Tyvärr är det år 1999 så att även om Sverige har gjort en hel del framsteg i det här avseendet och ligger väl till internationellt, är det fortfarande för få kvinnor som kan, vill eller orkar engagera sig för att ta politiska uppdrag. Jag tycker att det här är ett bekymmer.

Bakgrunden till att jag skrev den här interpellationen var att regeringen hade beslutat att fördela statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet på ett för mig väldigt märkligt vis. Det bidrag som det handlar om skall användas till kostnader för kvinnoorganisationernas centrala verksamhet samt till förnyelse och utveckling av sådan verksamhet.

Under flera år har det varit allmänt känt att dessa gamla regler är dåligt anpassade till den modernisering som skett inom många organisationer. Från departementet har utlovats förändringar under lång tid utan att någonting reellt har hänt. Däremot har praxis varit en vidsynthet i dessa frågor.

Därför är det bra att regeringen har tillsatt en utredning. Det är anmärkningsvärt att regeringen stick i stäv med förändringsambitionerna straffar dem som moderniserat sin verksamhet, medan de som behållit eller inte orkat göra någonting åt verksamheten utan använder sig av en gammal modell för arbetet med kvinnofrågorna premieras av regeringen. Det är precis den effekt som uppnåtts när ansökningarna från moderatkvinnorna och Vänstern har avslagits, medan Centerkvinnorna, Kristdemokratiska kvinnoförbundet och Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund ges 1 miljon kronor tillsammans.

Statsrådets försök i svaret att påstå att de organisationer som fått bidrag i högre utsträckning nått viss storlek och spridning i landet håller inte – än mindre handlar det om graden av jämställdhetsarbete.

Jag är ordförande i Moderata Kvinnoförbundet, och min bedömning är att vi nu har en bredare verksamhet än på många år. Vi har fått en helt ny generation kvinnor som engagerar sig i kvinnofrågor. Vi bedriver mer kvalificerad och metodisk utbildning än någonsin tidigare. En poäng med att vi har valt en annan organisatorisk modell är att jämställdhet och kvinnofrågor inte kan hänvisas till en sidoorganisation från partiets sida. Ansvaret för att det finns en kvinnoverksamhet ligger i partiorganisationen. Det är nätverksmodellen.

Det handlar inte om självständighet, vilket antyds i svaret. Inte ens statsrådet kan tro att moderatkvinnorna skulle be partiet om lov när vi tar ställning i frågor eller agerar. Det handlar om en stor självständighet, och vi har valt en icke-traditionell modell.

Det är sorgligt om vi hamnar i ett läge där vi med statsbidrag kväver den förändringsprocess som är helt nödvändig om yrkesarbetande, välutbildade kvinnor skall orka arbeta med kvinnoverksamhet och inte "bara" ägna sig åt traditionellt partipolitiskt arbete.

Risken är att Ulrica Messing och regeringen med denna tolkning – även om en utredning skall läggas fram – permanentar en modell som tyvärr visar att vi inte får tillräckligt många engagerade kvinnor.

Är regeringen beredd att stödja arbetet för att fler kvinnor skall komma in i politiken och att man därför måste modernisera och förändra

Anf. 44 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Jag tackar också statsrådet Messing för ett mycket intressant svar. Det är intressant ur flera synpunkter.

När fördelningen av medlen till kvinnoorganisationerna tillkännagavs förra året, kontaktade jag Inrikesdepartementet för att försöka förstå varför Vänsterpartiets kvinnopolitiska utskott inte inbjudits till att söka pengar. Svaret jag fick var att vi visst hade fått pengar, närmare bestämt 92 000 kr. Eftersom kvinnopolitiska utskottet inte sett röken av dessa pengar, insisterade jag på att vi inte hade fått några pengar. Jo, 92 000 kr hade gått till Svenska kvinnors vänsterförbund. Svenska kvinnors vänsterförbund är en fristående kvinnoorganisation som sedan länge arbetar för bl.a. fred. Det är en organisation som inte har någon anknytning till Vänsterpartiet.

Jag berättade att Vänsterpartiet inte har eller har haft något kvinnoförbund utan att vi arbetar i en nätverksorganisation. Vi anser att det är bättre att integrera kvinnofrågorna i partipolitiken – eller som det i dag heter, att ”mainstreama”. Då fick beskedet att detta säkert var anledningen till att vi inte hade fått några pengar. När jag då lite försynt frågade hur det kunde komma sig att moderatkvinnorna kunnat utveckla sin organisation till att likna den Vänsterpartiets kvinnor har, svarade man att vårt kvinnopolitiska utskott skulle få söka pengar nästa år. Detta telefonsamtal har resulterat i att inte vare sig Vänsterpartiets kvinnopolitiska utskott, moderatkvinnorna eller Svenska kvinnors vänsterförbund har fått några som helst pengar för att bedriva sin verksamhet.

I stället har regeringen belönat de partier som bedriver sin kvinnopolitiska verksamhet i traditionella former. Centerkvinnorna får 45 000 kr extra, Kristdemokratiska kvinnoförbundet får 55 000 kr extra och Socialdemokratiska kvinnoförbundet får ett påslag med 70 000 kr. Därutöver har statsrådet Messing belönat husmodersförbund, hemarbetandes organisationer och olika kyrkors kvinnor. Statsrådet säger i sitt svar till Beatrice Ask att det är av särskild stor betydelse att bidraget går till kvinnor som har störst behov av att organisera sina intressen. Jag vet inte om fördelningen till de traditionella politiska kvinnoförbunden, husmodersorganisationer osv. skall ses som ett utslag av att det är av betydelse att just dessa kvinnor organiserar sig eller om det är en ny inriktning på socialdemokratisk kvinnopolitik.

Statsrådet säger också i sitt svar att vad gäller regeringens arbete med att stimulera och stödja arbetet för ökad jämställdhet i politiken prioriteras metoder för att införliva ett jämställdhetsperspektiv inom alla samhällsområden, s.k. *mainstreaming*.

Mainstreaming innebär att kvinnofrågan skall in i alla politikområden. Detta är exakt det arbetssätt Vänsterpartiets kvinnopolitiska utskott har haft i alla år, och det är väl därför vi också lyckas så bra med vår kvinnopolitik. Vår kvinnopolitik är förankrad i partiet, och när jag uttalar mig som ordförande för det kvinnopolitiska utskottet talar jag för hela partiet. Det är detta som kallas för fullödig *mainstreaming*.

Även jag har några frågor till statsrådet. I avslaget till Vänsterpartiets kvinnopolitiska utskott står det att vi inte uppfyller villkoren enligt för-

Svar på
interpellationer

ordningen. På vilket sätt uppfyller inte vi villkoren? På vilket sätt uppfyllde Svenska kvinnors vänsterförbund villkoren förra året men inte i år? Eftersom Beatrice Ask inte ställde denna fråga ställer jag den i stället: På vilket sätt uppfyllde moderatkvinnorna villkoren förra året men inte i år?

Anf. 45 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Är detta en ny syn på jämställdhetspolitiken? frågar ni mig. Nej, det är snarare en gammal syn. Det är därför jag har låtit starta en översyn av fördelningen av bidrag. Jag tror att de flesta kvinnor och män som är aktiva i politiken – det finns några undantag – upplever det som oerhört viktigt att det kommer in fler kvinnor på beslutande poster i politiken, men också i övriga delar av samhället. Men vi har fortfarande en bit kvar tills makten är jämnt fördelad mellan könen och olika etniska grupper som finns i vårt land. Vi kan var och en i de politiska partierna bedriva ett aktivt och målmedvetet arbete för att komma dithän, men vi kan också göra en del tillsammans mellan de politiska partierna.

De regler som i dag styr fördelningen av bidrag till kvinnoorganisationer är omoderna, men de är inte otydliga. Den fördelning som har skett i år till kvinnoorganisationerna är absolut inte godtycklig. Det är fråga om strikt följda regler. Det står i villkoren att organisationerna skall ha minst 1 500 medlemmar för ett halvt stöd, minst 3 000 för ett helt stöd. Hälften av medlemmarna skall vara kvinnor. Det skall dessutom finnas lokalavdelningar i minst hälften av landets landstingskommuner, och det skall vara en egen juridisk organisation. Det är tydliga regler och tydliga villkor för stöden. Det har varit en rättvis fördelning av de organisationer som har fått stödet i år.

Egentligen skulle moderatkvinnorna inte ha fått pengarna förra året. Då gjordes ett undantag. Organisationen ansågs ny och modern, och man ville ge organisationen ett sista år. Det var en generös tolkning av dåvarande statsrådet till förmån för moderatkvinnorna.

De regler som styr fördelningen av bidragen är omoderna, och jag tycker att man skall se över dem. Så länge reglerna finns, och innan det har kommit nya förslag på hur fördelningen skall se ut i fortsättningen, tänker jag följa de regler som riksdagen har ställt sig bakom. Jag utgår från att riksdagen inte har något emot det.

Det finns olika sätt att öka jämställdheten. Jag tror t.ex. att det är oerhört viktigt att fler män kommer in i jämställdhetsdebatten. Därför vore en spännande lösning att se om man skall släppa in andra organisationer än de traditionella kvinnoorganisationerna att söka stödet, så att också fler män blir aktiva i diskussionen att driva kvinnors frågor framåt.

Reglerna om stödet till kvinnoorganisationerna är från 1982. Det har gjorts vissa förändringar under årens lopp för att få stödet mer projektinriktat än tidigare. Men det är självständiga organisationer som får stöd. Villkoren är strikt uppställda. Min uppfattning är att reglerna skall följas så länge reglerna finns. Nu tycker jag att de är omoderna, och jag har därför satt i gång en översyn av reglerna. Inger Schörling är utredare, och hon skall lämna sitt förslag till mig senast den 31 december. Jag är övertygad om att vi genom att stötta nya former av organisationer, nya sätt att organisera sig via nätverk eller spontana grupper, också kan nå nya kvinnor och män, nya aktiva jämställdhetsarbetare, som de traditionella orga-

nisationerna i dag inte når. Det är oerhört viktigt att jobba lite mer otraditionellt än tidigare.

Jag hoppas och utgår ifrån att de förslag som Inger Schörling kommer att presentera för mig och regeringen känns mera moderna och syftar till att verkligen skynda på det jämställdhetsarbete som pågår runt om i vårt samhälle och att det är förslag som vinner respekt i de organisationer som arbetar för jämställdhet, oavsett om det är kvinnoorganisationer, organisationer med män aktiva eller organisationer med både kvinnor och män. Jag ser fram emot översynen, men så länge de regler som nu finns gäller tänker jag följa dem. Fördelningen är absolut inte godtycklig utan strikt reglerad.

Anf. 46 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! När nu regeringen har infört något slags bokstavstolkningar och varit så generös förra året får man tacka för den tolkningen. Det besked vi fick från departementet förra året var att man tyckte att det var viktigt att ge ett stöd till en organisation som utvecklades i den riktning som man tyckte var väldigt modernistisk och där man såg bra idéer. När vi nu kan visa att vi faktiskt också når resultat borde man i någon mening i alla fall inte bestraffas genom att bli av med pengarna totalt, vilket vi blev.

Jag är visst exakt medveten om vilka regler som gäller. Här har regeringen legat på latsidan, eftersom man inte tagit itu med det här. Det är inget nytt problem. Det är väl bra att det görs någonting nu, men man kan fråga sig om det inte hade varit rimligt att göra en något annan tolkning är den som man nu har gjort. Nu innebär det naturligtvis att krafter som inte tycker att förändringarna är positiva säger: Vad var det vi sade? Det förhindrar och motarbetar ett förändringsarbete.

Jag delar uppfattningen att det är intressant att se om män kan driva kvinnors frågor och ta ett större ansvar. Det är en av poängerna med de förändringar som vi har gjort. Jag har också här i riksdagen motionerat om att man kanske skulle lägga en del av de pengar som går till de politiska partiernas kvinnoarbete i partistödet. Tyvärr tyckte majoriteten att man, med hänvisning till att det skulle ske en översyn, inte skulle göra det omedelbart. Men jag tycker fortfarande att det också är en idé. Jag tror att det är väsentligt, om man vill öka jämställdheten, att det på alla politiska kanter finns ett ordentligt arbete för att engagera och rekrytera kvinnor och för att se saker ur ett kvinnoperspektiv. Och då blir det olyckligt med den balansförskjutning som man nu åstadkommer. En miljon kronor är väldigt mycket pengar.

Ulrica Messing vet säkert hur det är att driva föreningsarbete. Det är klart att vårt parti ser till att vi har en budget för kvinnoverksamheten. Men när vi inte drar in något blir det väldigt snålt. Det kan vara trevligt om man står på den andra politiska kanten. Men min uppfattning är att det bästa sättet att öka aktiviteten och få fler kvinnor att engagera sig är att det finns aktivitet i alla politiska läger. Det är först då man får en debatt och en diskussion. Här hämmar regeringens beslut på ett sätt som jag tycker är allvarligt. Jag hoppas verkligen att regeringen inte väntar och funderar hur länge som helst på förändringarna utan faktiskt ser till att man, så snart man har ett vettigt förslag, kommer till riksdagen – eller var man nu lägger fram det – och genomför någonting så att vi kan få en

Prot. 1998/99:95
18 maj

*Svar på
interpellationer*

modernisering. Kvinnoförbunden har under många år tappat medlemmar. Det är på tok för få som är engagerade. Här brinner det lite grann. Vi kommer att få höra, och kanske är det ibland rätt, att det inte finns några kvinnor att sätta in på olika poster. Ulrica Messing nämner statliga styrelser. Oftast är det inte ett vettigt argument att säga att det inte finns någon kompetent kvinna, för det finns många. Om vi inte ser till att vi får in nya kvinnor och hinner utbilda dem är risken att vi får ett glapp. Det tycker inte jag att vi har råd att kosta på oss, utan vi måste skynda på och få förändringar – ju snabbare, desto bättre.

Anf. 47 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Det var glädjande att höra att det inte var någon ny inriktning på socialdemokratisk jämställdhetspolitik. När jag såg vilka olika organisationer som hade fått pengar skulle det vara en lögn att påstå att jag inte blev orolig. Att reglerna inte är otydliga kan jag hålla med om. Den fråga jag ställde om moderatkvinnorna har jag fått svar på, men den fråga jag ställde om Svenska kvinnors vänsterförbund har jag inte fått något svar på. Jag vet inte vad som hänt i dess organisation som gör att man inte fått några pengar.

Riksdagen har ställt sig bakom de här reglerna, men riksdagen har inte heller haft någonting att säga tidigare till vare sig Beatrice Ask eller mig när det gällt fördelningen förrän nu när de otydligheter som faktiskt finns i fördelningen visar sig.

Det är riktigt att det är viktigt att andra organisationer än de traditionella kvinnoorganisationerna får pengar och att man också skall prova männen. Det är just så att både moderatkvinnor och Vänsterpartiet nu har ett icke-traditionellt nätverksarbete när vi arbetar med kvinnofrågorna, vilket bl.a. innebär att det är mycket enklare för invandrade kvinnor att hos oss komma till tals, att vara med och ansluta sig till nätverken.

Utredningen skall vara klar den 31 december. Jag hade tyckt att det hade varit snyggt att man hade låtit fördelningen ligga kvar så som den låg förra året. Jag hade t.o.m. kunnat acceptera att inte vi hade fått några pengar men att Svenska kvinnors vänsterförbund och moderatkvinnor hade fått ligga kvar på samma nivå, i stället för att ösa ut pengarna på dem som arbetar traditionellt.

Sedan vågar jag inte andas om hur det ser ut med fördelningen i Jämställdhetsrådet för oss som har representanter där. Jag andas inte mer om det.

Anf. 48 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag delar Beatrice Asks uppfattning om att det är viktigt att skynda på. Jag kommer verkligen att göra det. Min övertygelse är att vi kan använda de pengar som vi har avsatt för att stötta jämställdhetsarbetet på ett mer effektivt sätt än i dag. Sedan tror jag inte att Ulla Hoffmann tycker att vi öser pengar över kvinnoorganisationer. Om man kan fördela dem lite annorlunda tror jag att vi skulle kunna satsa ännu mer pengar för att öka jämställdheten och se till att vi stöttar både unga kvinnor och ibland också unga män att våga och vilja ta på sig politiska uppdrag. Vi ser flera problem i de etablerade partierna. Vi behöver fortfarande få in fler kvinnor som är beredda att ta på sig uppdrag. Men vi måste också få in fler yngre människor som är beredda att arbeta poli-

tiskt. Då tror jag att, precis som Beatrice Ask sade, unga kvinnor och män självklart tycker olika i politiska frågor, precis som vi som står här i dag. Min ambition är att stötta möjligheterna för alla politiska organisationer och andra att arbeta aktivt med jämställdhetsfrågor utifrån den ideologi som de själva har, så att alltfler kan hitta en plats och ett forum där de kan arbeta vidare med jämställdhetsfrågorna. Vi behöver vara många som är aktiva i det arbetet. Då tror jag att vi kan använda de här pengarna på ett mer effektivt sätt än vad vi har gjort tidigare. Därför kommer jag att se till att vi skyndsamt går vidare med de förslag som utredaren presenterar för oss.

Det är viktigt ändå att följa de regler som gäller. Jag delar uppfattningen att det här är ett gammalt system, som Ulla Hoffmann var inne på. Reglerna finns, och jag tycker att vi skall följa dem. Jag kan inte försvara varför man inte skulle göra det. Då skulle vi ha gett alla de organisationer som har sökt pengar och som fått avslag samma möjlighet att fördela pengar. Antingen har man inga regler alls, eller följer man de regler som finns. Jag har valt, även om jag tycker att de är traditionella och lite konservativa, att följa de regler som finns och säga nej till alla andra som inte uppfyller dem. När det gäller Svenska kvinnors vänsterförbund har jag inte papperen med mig. Men jag utgår från att de antingen hade för få aktiva inom olika landstingskommuner eller inte nådde upp till antalet. Jag kan återkomma med ett kompletterande svar på den frågan, eftersom jag inte har listan på alla avslag med mig. Jag utgår från att det var någonting sådant som gjorde det.

Jag hoppas att jag snart kan återkomma med förslag på hur vi kan organisera stödet i fortsättningen, så att vi uppnår bästa möjliga effekt av det och ser till att alltfler har möjlighet att ta del av det. Förändringen är viktig. Jag tycker att det här har haft sin funktion tidigare. Jag tycker att den funktionen är omodern. Jag tror att vi kan använda den mera så att vi får med oss nya människor i jämställdhetsarbetet, både kvinnor och män.

Anf. 49 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag har inte så mycket att tillägga, men det finns en sak som jag ändå vill skicka med till det här arbetet, som jag tycker är väldigt viktigt. När man ser över processen måste det rimligen, när vi bedömer organisationen, handla om att se till verksamhetens bredd och omfattning. Det är viktigt att det är stora organisationer, att man är många och åstadkommer någonting. Däremot måste man fundera i lite nya banor när det gäller vad som är självständighet och inte. Det är de fasta strukturerna som är så arbetsamma. I svaret nämner man Kvinnomaktutredningen. Kvinnor dubbelarbetar. Det är det som är så hopplöst. Det går inte att få moderna kvinnor att ha dubbelarbete i politiken också, att sitta på två möten när de kan sitta på ett. De vill se till att saker och ting görs mer effektivt.

Det har varit en ledstjärna för oss i arbetet. Vi har tagit bort alla regler som inte behövs, men det finns en fast struktur för hur beslutsfattande skall gå till. Det finns en nationell styrelse, och det finns en ordning för hur saker och ting skall gå till. Men detta ser inte ut som de traditionella reglerna.

Vi har valt – det är det som är poängen, och det är det som jag är så rädd att man låser fast – att säga att den som vill jobba i en vanlig före-

ning lokalt får göra det och att den som inte vill inte behöver göra det. Det viktiga är att man arbetar politiskt, att man rekryterar nya och att man jobbar med utbildningen. Det är t.o.m. så öppet att en och annan karl slinker in på mötena, och vi tycker att det är ganska bra och utesluter dem inte. Det finns en fast struktur.

Jag är väldigt rädd för de organisatoriska låsningarna. Jag hoppas att den prövning som sker handlar mer om att se till resultaten, bredden och volymen på verksamheten. Det är klart att man inte kan ge lika mycket pengar till 200 personer som till 50 000. Det begriper även jag. Det vore dessutom orimligt. Men man får inte låsa sig vid detta med juridiska personer och sådant, därför att då är risken stor att det blir helt fel.

Anf. 50 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att vi självklart skall se till resultaten och till bredden. Men jag tror att kvinnor ibland behöver gå på två möten i stället för ett. Om man träffas i en kvinnekлубb och i ett kvinnligt nätverk betyder det att det blir två möten. Jag tror att det fortfarande finns en poäng i att kvinnor ibland träffas för att stötta kvinnor. Vi är ju inte en majoritet. Jag är övertygad om att man kan göra både-och. Jag är säker på att Beatrice Ask inte har någon annan uppfattning.

Stödet skall vara så brett som möjligt för att fånga de nya strömningar och de nya sätt att organisera sig som finns i vårt samhälle i dag och som ibland är en följd av att vi ändå har kommit någonstans med vårt jämställdhetsarbete. Jag tycker att reglerna skall vara sådana att de bejaktar den utvecklingen i stället för att de förhindrar den.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1998/99:312 om dopning och EU

Anf. 51 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Birgitta Sellén har frågat om jag ämnar ta initiativ till en diskussion om dopningsproblematiken vid ett kommande informellt möte i Tyskland med idrottsministrar inom EU. Vidare frågar Birgitta Sellén vilka åtgärder jag är redo att vidta för att alla medlemsländer tillsammans skall vidta åtgärder i kampen mot dopning.

Arbetet för att motverka användandet av dopningsmedel är viktigt inte minst ur folkhälsosynpunkt. Det är bl.a. mot den bakgrunden som riksdagen nyligen beslutat att bifalla regeringens proposition (prop. 1998/99:3) om att skärpa lagen om förbud mot vissa dopningsmedel. Genom att kriminalisera även bruket av de medel som täcks av dopningslagen ges ett tydligt besked om samhällets syn på dessa frågor. Den svenska modellen med en generell lagstiftning mot dopning skiljer sig från den modell som flera andra länder har valt, med en särskild lag riktad mot dopning inom idrotten. Det är min uppfattning att vi genom den generella lagstiftningen når ett bättre resultat inte minst ur ett folkhälso-perspektiv samt att vi tydligt visar att dopning är en fråga för hela samhället, inte bara för idrottsrörelsen.

Svensk idrottsrörelse bedriver sedan lång tid tillbaka ett framgångsrikt arbete mot dopning inom den organiserade idrotten. Det finns en bred förankring för detta arbete som en viktig del av idrottens etik och känsla för rent spel. Genom den svenska idrottsrörelsens starka engagemang i antidopningsarbetet har också Sverige en samlad, stark och gemensam uppfattning på såväl politisk som idrottslig nivå. Det underlättar för Sverige att aktivt verka för ett förstärkt internationellt arbete på detta område.

Sverige ratificerade Europarådets konvention mot dopning inom idrotten redan år 1990. Vi deltar aktivt i konventionens övervakningskommitté och har under senare år även lyft fram folkhälsoperspektivet på bruket av dopningsmedel. År 1998 anslöt sig Sverige på inbjudan från övriga medlemsländer till samarbetet i The International Anti-Doping Arrangement (IADA) som är en sammanslutning av ledande nationer i kampen mot dopning inom idrotten internationellt. Just nu pågår ett intensivt arbete för att säkerställa en internationellt erkänd certifiering av provtester och den verksamhet som omgärdar dessa.

I februari i år var jag inbjuden att tala vid den av Internationella olympiska kommittén organiserade världsdopningskonferensen i Schweiz. I mitt anförande lyfte jag bl.a. fram behovet av skärpt lagstiftning på nationell nivå som ett sätt att genom goda exempel nå ett bättre resultat i kampen mot dopningen såväl nationellt som internationellt. Jag föreslog konferensen att ett viktigt urvalskriterium för de länder som kandiderar till att arrangera olympiska spel borde vara att de skall prövas utifrån kvaliteten på det antidopningsarbete som det landet och dess idrottsrörelse bedriver. Jag har tillskrivit mina kolleger inom EU för att understryka behovet av samarbete och konkreta åtgärder i dessa frågor. Jag ser med stort intresse fram emot att i Tyskland i månadsskiftet maj/juni närmare få diskutera detta och uppföljningen av uttalandet från det europeiska rådets möte i Wien tillsammans med mina kolleger inom EU.

Fru talman! Detta är några viktiga åtgärder som den svenska regeringen tagit initiativ till i antidopningsarbetet. Det är min uppfattning att ytterligare åtgärder behövs främst internationellt. Samtidigt måste vi säkerställa att inte onödigt dubbelarbete bedrivs. Exempelvis är det arbete som sker inom ramen för Europarådet av stor vikt. Då samtliga medlemsländer inom EU också deltar i arbetet i övervakningskommittén för Europarådets konvention mot dopning inom idrott är det angeläget att eventuella ytterligare åtgärder som kan bli aktuella tar sin utgångspunkt i vad som är mest effektivt och kan få störst effekt – detta inte enbart inom EU utan i hela Europa och i andra delar av världen. Jag kommer att målmedvetet arbeta mot dopning och för att nå ökad uppslutning kring förstärkta insatser inom ramen för internationellt samarbete.

Låt mig avslutningsvis tillägga att det är viktigt att svensk idrottsrörelse fortsätter att prioritera insatser mot dopning inom idrotten såväl nationellt som internationellt. Regeringen har nyligen för riksdagen redovisat sina överväganden i denna fråga i propositionen *En idrottspolitik för 2000-talet* (prop. 1998/99:107). Jag kommer således även fortsättningsvis att följa arbetet mot dopning nära och verka för att såväl sprida kunskap internationellt om våra erfarenheter i Sverige som ta de initiativ som kan komma att bli nödvändiga.

Anf. 52 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Tack för ett mycket engagerat svar, idrottsminister Ulrica Messing. Det är bra att idrottsministern ser allvarligt på dopningen. Det är också bra att Sverige har skärpt lagen om förbud mot vissa dopningsmedel.

Minister Messing påpekar också att hela samhället har ett ansvar, och jag håller fullständigt med om att det är oerhört viktigt att vi präntar in det i allas medvetande. Även det beslut om kriminalisering som nu har kommit känns mycket viktigt. Det kanske kan verka avskräckande för ungdomar som eventuellt vill pröva. När de ser att det är kriminaliserat kanske de inte tycker att det är värt att pröva.

Ministern pratar lite grann om kontrollen. Jag undrar om idrottsministern är redo att kräva en kontroll av alla deltagare i en tävling. Det gjorde man t.ex. i en cykeltävling i Italien för någon vecka sedan, och där uppmärksammades två som var dopade och som blev avstängda.

Dessutom funderar jag i de här banorna: Hur är det med träningen? Kommer idrottsministern att arbeta för att man gör kontroller vid träningstillfällena också och inte bara vid tävlingarna?

Jag är givetvis också intresserad av hur det är med amatörerna. I dag är det bara 25 % av amatörerna som man gör kontroller på, medan det är 75 % av elitidrottsmännen. Jag undrar om idrottsministern kommer att uppmärksamma det.

Elitidrottarna har väldigt höga krav på sig själva, och det är kanske av den anledningen som en del faller för frestelsen att dopa sig. Men det kan också vara så att en del idrottsmän dopar sig omedvetet, därför att läkemedelslistorna inte är lika i olika länder. I en del länder är läkemedel tillåtna som inte är det i andra länder, och då kan man åka dit på grund av att man inte visste om det.

Jag undrar om idrottsministern kommer att arbeta för att alla medlemsländer inom EU – naturligtvis helst i alla länder i hela världen, men nu har jag frågat om EU – skall ha gemensamma bestämmelser om vilka läkemedel som är tillåtna och ha en gemensam lista.

Anf. 53 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! På den konferens som jag deltog i, vilken IOK organiserade, diskuterade vi just möjligheten att lista de olika preparat som innehåller olika former av dopningsmedel. Jag tror att det är väldigt viktigt att detta sker.

Det finns i dag synpunkter på hur detaljerad en sådan lista skall vara. Flera har önskat att listan inte skall vara alltför omfattande, så att den försvårar arbetet. Jag är av den uppfattningen att listan skall vara så omfattande som den behöver vara för att rymma alla de preparat som i dag faller inom de regelverk som finns här i Sverige.

I dag är arbetet uppdelat så att det är idrottsrörelsen själv som ansvarar för de kontroller som görs både vid träning och vid tävling. När man tittar på vilka specialförbund som är mest effektiva när det gäller att utföra kontrollerna märker man att det varierar väldigt mycket mellan de olika förbunden. I dag är t.ex. Friidrottsförbundet och Cykelförbundet två av de förbund som är mest aktiva när det gäller att ta prover vid både träning och tävling. Jag tycker att vi skall börja i den andan att vi skall se till att fler förbund blir lika aktiva och att proven görs väldigt tillfälligt

och sporadiskt, så att man kan få ett säkert urval av de personer som tränar. Det gäller både elitidrottsmän och elitidrottsskvinnor men också många andra.

Jag tror också att det är oerhört viktigt att vi utbildar och informerar många av de ideella ledare som dagligen möter unga människor. Vi har ibland en förmåga att förknippa dopningsproblematiken med vissa idrotter, där det är så tydligt och påtagligt att man tjänar på att växa snabbt och snabbt få en extra styrka. Det får inte missleda oss att tro att man missbrukar dopningspreparat bara inom speciella idrotter, utan vi kan se spår av dopning inom alla idrotter där lusten att vinna eller att bli lite snabbare styr över förnuftet. Det är därför viktigt att se till att de ideella ledarna blir observanta och att de i sin tur blir förebilder för de unga som är aktiva inom idrotten i dag så att ingen frestas till att prova dopningspreparat, oavsett på vilken nivå det är.

I den mån jag kan samarbeta med idrottsrörelsen genom opinionsbildning, genom att tala på konferenser och genom att få fler att vara aktiva nationellt skall jag göra det, men jag skall också fortsätta att driva frågorna på Europainivå och internationellt.

Jag har bl.a. skrivit ett brev till mina kolleger i Norden, och vi är överens om att här i Sverige nästa vår genomföra en nordisk ministerkonferens om just dopning. Vi vill öka trycket på resten av regeringarna i Europa och övriga världen att också ta sitt ansvar i dopningsfrågorna, så att idrottsrörelsen hela tiden är beredd att komma efter och skärpa kraven och reglerna för att t.ex. få stå värd för stora evenemang. Jag tror att det kan bli en positiv tävlan i att se till att dopningsfrågorna blir ett gemensamt problem så att vi kan hitta gemensamma lösningar internationellt på frågan.

Anf. 54 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Det känns tillfredsställande, för de som tävlar måste ju få tävla på lika villkor. Därför är det viktigt att den här typen av regler införs.

I svaret nämnde ministern att det finns en övervakningskommitté. Det skulle vara väldigt intressant att veta vilka denna kommittés mål är. Personligen hoppas jag att det är en nollvision som det handlar om.

Jag vill också ställa en fråga när det gäller detta med stora tävlingar. Ministern sade att hon hade lyft fram frågan om vilka som skall få anordna de olympiska spelen. Det skulle vara väldigt intressant att veta hur reaktionen blev.

Det är också en annan fråga som jag funderar lite grann över. I slutet av svaret säger ministern: Jag kommer således även fortsättningsvis att följa arbetet mot dopning nära och verka för att sprida kunskap internationellt om våra erfarenheter i Sverige.

Strax före jul fattade vi beslut om proposition 1998/99:3 om kriminalisering, där det stod om Dopingjouren i Huddinge. Där stod det t.ex. att regeringen finner mot bakgrund av det som är beskrivet inte tillräckliga skäl för att Dopingjouren skall stödjas ekonomiskt av staten. När jag hör idrottsministerns engagemang i dopningsfrågorna undrar jag hur hon kan ställa sig bakom ett sådant uttalande.

Prot. 1998/99:95
18 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 55 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Dopingjouren är och har varit en mycket viktig del av vårt arbete mot dopning, framför allt som informationskanal för att sprida kunskap om effekterna av preparat, om vilka preparat som finns på marknaden och för att ge fler av oss som är aktiva i arbetet mot dopning nya verktyg. Jag är övertygad om att det är oerhört viktigt att deras arbete och den kunskap som de har i dag skall fortsätta. Jag är dessutom övertygad om att deras kompetens och deras sätt att arbeta måste spridas till fler platser i vårt land. Där är vi inte ännu i dag. Tills vi har kommit dithän får vi se till att Dopingjouren på något sätt får det stöd den behöver för att kunna bedriva sitt arbete vidare. Jag kommer att arbeta så mycket jag orkar och förmår för att få fler landsting att ta efter deras sätt att organisera sig, därför att jag är av den uppfattningen att det är oerhört viktigt att fler bedriver samma typ av arbete.

Vilka reaktioner fick jag då från andra länder när jag framförde mina önskemål om hårdare krav när det gäller antidopningsarbete för att stå värd för olika tävlingar? Ja, ärligt skulle jag vilja säga att de var blandade. Från IOK kom det i stort sett inga reaktioner. Däremot fick jag en del positiva reaktioner från ministerkolleger från bl.a. England, Danmark, Norge och Australien. Man sade att det är oerhört angeläget att ta ett politiskt initiativ i kampen mot dopning. Detta är inte bara ett problem för den organiserade idrotten, men det finns där. Vi vet att idrottsmän och idrottskvinnor är viktiga förebilder för många barn och ungdomar runt om i alla länder. Genom att ta ett politiskt initiativ till samarbete med idrottsrörelsen kan vi också komma längre i arbetet.

Jag utgår från att den diskussion som påbörjades med anledning av mitt förslag kommer att fortsätta kanske redan på ministermötet nu vid månadsskiftet, om inte annat så vid nästa träff med idrottsministrarna, eftersom just dopningsfrågan är en så viktig fråga och det finns en vilja på politisk nivå att gå längre än vad man gjort tidigare.

Anf. 56 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Det var detta med kommitténs mål som jag inte fick något svar på.

I övrigt känns det som att något kommer att hända. Jag kommer med glädje att följa idrottsministerns möte senare i vår. Jag tror att jag kan säga "med glädje", eftersom jag känner att idrottsministern är så engagerad i denna fråga. Från svenskt håll känns det som att man kan följa frågan med glädje.

Anf. 57 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Mycket kort: Jag tackar för stödet och ser fram emot att kunna samarbeta över partigränserna i denna fråga som är så oerhört viktig, inte bara för idrotten utan för hela samhället.

När det gäller de mål som jag har ställt upp är det nollvisionen som är målet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Kammaren beslutade kl. 16.27 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

*Svar på
interpellationer*

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

12 § Svar på interpellation 1998/99:281 om fastighetsskatten

Anf. 58 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Carl Fredrik Graf har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att sänka fastighetsskatten, vilken långsiktig strategi regeringen har när det gäller fastighetsbeskattningen samt vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att skapa rimliga och förutsägbara reavinstskatteregler för dem som säljer fastigheter som ägts under lång tid.

Regeringen och Centerpartiet ingick i maj 1998 en långsiktig överenskommelse om att fastighetsskatten även i framtiden skall vara en integrerad del av kapitalinkomstbeskattningen och att ett skatteuttag på 1,5 % är en rimlig nivå som bör gälla även på sikt.

Regeringen har därefter inlett samtal med övriga riksdagspartier om skattepolitikens framtida inriktning. Regeringens ståndpunkt är att eventuella skattesänkningar i första hand bör inriktas mot låg- och medelinkomsttagare i form av sänkt inkomstskatt, men även andra åtgärder kan bli aktuella. Övriga riksdagspartier har naturligtvis full frihet att föreslå egna prioriteringar, och regeringen kommer att lyssna till de argument och synpunkter som förs fram och väga de olika alternativen mot varandra.

I fråga om den långsiktiga strategin för fastighetsbeskattningen i övrigt vill jag avvakta resultatet av Fastighetsbeskattningskommitténs arbete som planeras bli avslutat under år 1999. Jag kan i sammanhanget erinra om att kommittén i ett delbetänkande före sommaren kommer att ta upp frågan om särskilda regler för uttaget av fastighetsskatt i vissa attraktiva områden.

Vad gäller fastigheter som innehafts under lång tid kan jag hänvisa till vårpropositionen där regeringen aviserat att stickåret 1952 skall ersättas av ett senare år. En sådan åtgärd kommer att innebära betydande förenklingar både för enskilda och för myndigheterna. Jag är medveten om att det finns ett behov av att få ett besked i denna fråga, och jag avser därför att så snart som möjligt återkomma med ett förslag.

Anf. 59 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Först vill jag tacka finansministern för att han gör sig besväret att komma hit i kväll och debattera fastighetsskatt. Jag är glad att han är här. Fastighetsskatten är nämligen ett mycket angeläget ämne för många medborgare i landet. Jag hoppas att vi skall få en bra debatt om den.

Min fråga avsåg att i någon mån försöka klarlägga regeringens strategi. Av svaret framgår att finansministern vill avvakta med den långsiktiga strategin. Det är ett svar som vi här i riksdagen tyvärr har måst vänja oss vid under lång tid när det gäller flera skattefrågor. Jag har anledning att beklaga det.

Inom fastighetsbeskattningen ryms en rad områden. Vi har skattesatsen, taxeringsförfarandet, omräkningstalen, reavinstreglerna och reglerna kring sambeskattnings och förmögenhetsskatt. Alla dessa fem områden har betydelse när man skall bedöma utfallet av fastighetsskatten.

En första följdfråga som jag tycker mig ha anledning att ställa till finansministern är: Tycker finansministern att nuvarande skattekostnader för fastighetsägarna är rimliga, totalt sett? Kan möjligen de eventuella sänkningar som föreslås på vissa områden leda till höjningar på andra områden, eller är finansministern beredd att jobba för ett successivt sänkt skatteuttag? Det framgår i någon mån av svaret att 1,5 % är den nivå som regeringen och Centerpartiet har kommit överens om och att den skall gälla på lång sikt. Är det beskedet, dvs. att fastighetsskatten är konstant? Jag vill gärna ha en bekräftelse på det.

I dagens tidning står att läsa att det kommer ett delbetänkande som kan komma att innehålla inslag av inkomstrelaterad fastighetsskatt. Det skulle vara intressant att höra om finansministerns syn på det. Är det en utveckling som man kan tänka sig framöver?

Moderaterna har lagt fram klara och tydliga förslag som innebär en successivt sänkt fastighetsskatt, först till 1,2 %, sedan till 1,1 % och slutligen 1,0 %. Halva markvärdet skall ligga till grund för taxeringen. Det innebär en förutsägbarhet, så att fastighetsägarna kan planera sin ekonomi och sitt boende.

Finansministern säger i sitt svar att han är intresserad av att lyssna på argument och synpunkter. Mina argument och synpunkter på de fem områden jag har nämnt framgår. Jag vill ha belyst hur finansministern ser på dem. Det är olyckligt att vi nu i över ett års tid har fått vänta på besked, särskilt när det gäller reavinstreglerna. Nu säger finansministern i svaret att ett förslag skall komma snart. Skall jag tolka det som att "snart" är före budgetpropositionen i september? Eller skall förslaget komma i september? Det innebär lagstiftning i riksdagen i december och sedan ikraftträdande den 1 januari. Då har fastighetsägarna ett par tre veckor på sig att disponera efter de nya regler som kan komma att gälla. Det finns flera återstående frågor som vi har anledning att diskutera. Jag hoppas att finansministern tar replik på mitt inlägg och inte sitter kvar i stolen, som han gjorde förra gången när vi träffades i kammaren. Då blir interpellationsdebatterna bara appeller, först från finansministern och sedan från mig. Det är inte därför vi har en kammare här i riksdagen. Syftet är att vi skall ha en debatt.

Anf. 60 Finansministern BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Interpellanten skall bli bönhörd på den sista punkten. Det finns två förhållningssätt till den här typen av interpellationer och frågor. Jag har valt det första, att hänvisa till pågående utredningsarbete och samtal mellan partierna kring skattepolitiken. Det är en rimlig hänvisning. Om jag i stället hade valt den andra metoden, att slå fast mycket bestämda slutsatser på ett stort antal områden, hade det varit ganska

onödigt att tillsätta Fastighetsbeskattningskommittén och kalla partierna till samtal. Interpellanten får själv ta ställning till förhållningssättet.

Jag lyssnar gärna till argument och synpunkter, både från interpellanten och andra. Då är det också motiverat att avvakta resultatet av exempelvis Fastighetsbeskattningskommitténs arbete innan man bestämmer sig definitivt på olika punkter. Om jag hade valt det andra förhållningssättet hade interpellanten kunnat använda motsatt argumentation.

Anf. 61 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag begär inte att finansministern skall lämna några slutliga och definitiva synpunkter i riksdagens kammare. Men det är många människor som just nu är oroade över sin ekonomiska situation. Jag får själv frågor: Hur bedömer du att det skall bli med sambeskattningen och fastighetsskatten framöver? Vågar jag köpa ett hus i Stockholmsområdet, där priserna är på väg uppåt? Hur blir det med omräkningstalen? De frågor jag får förmedlar jag delvis vidare till finansministern.

De som frågar inser att det är finansministern som sitter på regeringsmakten. Han är den som ytterst skall lägga fram förslag till riksdagen. Då kan man i varje fall antydningssvis diskutera hur man tycker och tänker. Sedan kan man på slutet säga att man förbehåller sig rätten att återkomma med definitiva synpunkter i ett senare skede. Men att inte lägga fram någon enda synpunkt på det totala skatteuttaget, sambeskattningen eller förmögenhetsbeskattning eller ifall skattekostnaden för fastighetsägarna i dag ligger på en rimligt avvägd nivå, tror jag att många medborgare uppfattar som ett svaghetstecken. De uppfattar det som att finansministern inte vågar eller vill ta den debatten. Jag beklagar om det var allt finansministern hade att komma med.

Eftersom finansministern har sagt att han är beredd att lyssna vill jag upprepa följande synpunkter. Det är viktigt för många människor att förmögenhetsskatten slopas, inte minst mot bakgrund av att det stora flertalet av de 520 000 människor som betalar förmögenhetsskatt gör det på grund av att deras fastigheter har höga taxeringsvärden. I ett första steg är det naturligt att avskaffa sambeskattningen och höja grundavdraget för förmögenhetsskatt.

Det är också viktigt att vi får besked när det gäller reavinstreglerna. Det måste komma väldigt snart. En fastighetsinvestering är förmodligen den största investering som en privatperson gör i sitt liv. Att leva under osäkerhet under så lång tid är inte rimligt i den typ av samhälle som vi lever i.

Omräkningstalen kommer att explodera år 2001 om ingenting händer. Där gäller det också att finansministern lämnar ett besked.

Fru talman! Det är med lätt besvikelse som jag konstaterar att detta inte tycks leda någon vart. Samtidigt ger finansministern oss moderater möjlighet att föra fram våra åsikter i opinionsbildningen. Då tvingas vi konstatera att finansministern inte har några. Det kan knappast vara en fördel i debatten, om man är en ledande politiker, att hamna i en sådan situation. Jag beklagar den utvecklingen, fru talman.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:95
18 maj

Svar på
interpellationer

13 § Svar på interpellation 1998/99:284 om reklamskatten

Anf. 62 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Anne-Katrine Dunker har frågat mig när regeringen ämnar lägga fram förslag om att reklamskatten slopas.

1996 års reklamskatteutredning föreslog i sitt betänkande SOU 1997:53 ett avskaffande av reklamskatten. Utredningen gjorde i sitt betänkande en noggrann genomgång av de problem som föreligger beträffande reklambeskattningen. Utredningens uppfattning var att det saknas förutsättningar att komma till rätta med de under lång tid påtalade bristerna i reklambeskattningen. Man ansåg att det inte går att åstadkomma en generell och konkurrensneutral skatt på reklam annat än till priset av en reglering som inte är godtagbar från tillämpnings- och kontrollsynpunkt. Nästan samtliga remissinstanser tillstyrkte utredningens förslag att avskaffa reklamskatten.

Regeringen uttalade i proposition 1997/98:150 att man anser att reklamskatten bör avskaffas. Regeringen konstaterade dock att det vid detta tillfälle saknades förutsättningar att finansiera ett totalt avskaffande av reklamskatten. Eftersom regeringen ansåg att det förelåg särskilt allvarliga problem när det gällde beskattningen av reklamtrycksaker föreslogs ett avskaffande av reklamskatten i denna del. Reklamskatten på reklamtrycksaker avskaffades den 1 januari 1999.

Regeringens anser fortfarande att hela reklamskatten bör avskaffas. Det är dock inte möjligt att nu säga när förutsättningar för finansiering av ett sådant avskaffande kan komma att föreligga.

Anf. 63 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag får tacka ministern för svaret. Jag känner mig inte riktigt tillfreds med det svar jag har fått, eftersom det inte inger något hopp om förändring. Det är en förändring som inte bara jag utan också alla s.k. gratistidningar som vi har runtom i vårt land hade hoppats på.

I finansministerns första tal här i kammaren sade han att han ansåg att den öppna arbetslösheten måste ned. Det tror jag att alla är ense om. Vidare har ministern sagt att man därför är beredd att pröva nya insatser. Det är bra, och vi ser fram emot att regeringen verkligen tar nya tag och provar alla tänkbara insatser, inte minst för att stödja små och medelstora företags möjligheter att både starta, leva och utvecklas.

För alla företag är marknadsföring betydelsefull både för utveckling och konkurrenskraft. Reklam är ett drivmedel som skall sätta fart på hjulen i ekonomin, säger t.ex. chefredaktör Östen Johansson. Men marknadsföring innebär också tunga kostnader för företagen – inte minst för små och medelstora företag. Den reklamskatt på 11 % som infördes 1972 borde enligt så gott som alla berörda tas bort, eftersom den är både orättvis och omodern och ökar kostnaden för företagen.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga om ministern inte håller med om att reklamskatten är förlegad och gör mer skada än nytta, och att den därför också genast bör tas bort.

När den infördes 1972 hette det i propositionen och i skatteutskottets betänkande att syftet främst var att finansiera ett utökat stöd åt dagspressen. Några tidningar skall alltså ge stöd åt andra tidningar. Redan då avstyrkte alla remissinstanserna.

Reklamskatt finns inte heller i något av de övriga medlemsländerna, varför den också snedvrider konkurrensen mellan våra svenska företag och övriga medlemsländers.

Regler och skillnader är så hårfina, vilket gör dem snåriga och oförklarliga. Därtill straffar skatten tillväxten.

I svaret påpekar ministern att regeringen ansåg att beskattningen av reklamtrycksaker var särskilt allvarlig, varför den skatten avskaffades den 1 januari i år. Gott så, men tyvärr missgynnar även den kvarvarande skatten små och medelstora företag, eftersom det är just gratistidningar eller annonsblad som många av de små och medelstora företagen använder sig av för sin marknadsföring. Då höjs automatiskt deras kostnader med 11 %, eftersom reklamskatten finns.

Onödiga skatter skall inte straffa våra mindre företag. En liten hantverkare eller tillverkare i Sandviken trycker sällan eller aldrig upp reklamtrycksaker som de stora affärskedjorna, utan använder sig av annonsbladen.

Alla vill ha bort reklamskatten – även regeringen, enligt svaret. TV, radio och Internet betalar ingen reklamskatt, och man kan undgå skatten genom att gå via utlandet. Men trots det anser regeringen att skatten inte kan slopas nu på grund av att det inte finns finansiellt utrymme. Man kan inte heller säga när det kan ske.

Det fanns förslag till hur ett borttagande skulle finansieras redan förra gången man debatterade denna fråga – i början på 1990-talet. Konkurrensverket svarade 1994 på en fråga om reklamskatten för tidningar att en viktig förutsättning för att konkurrenslösningar skall bli ett medel för ökad effektivitet är att lika spelregler gäller för aktörerna på en marknad. Konkurrensverket fann det vidare från en konkurrenssynpunkt angeläget att frågan om mervärdes- och reklambeskattningar av olika kategorier av tidningar skulle lösas utan ytterligare tidsutdräkt.

Detta skriver man 1994, och nu skriver vi 1999. Anser då inte ministern att skatten är både orättvis och konkurrenshämmande, och att det verkligen är på tiden att vi tar bort en skatt som redan när den infördes missgynnade vissa tidningar och tidskrifter?

Anf. 64 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! I mitt svar till Anne-Katrine Dunker säger jag mycket tydligt att regeringen anser att reklamskatten bör slopas men att det saknas finansiering för ett sådant förslag i dagsläget. Jag tycker att det är ett mycket tydligt svar.

Jag blir något förbryllad när jag hör Anne-Katrine Dunker uttala sig om skatten på reklamtrycksaker. Det ger snarast ett intryck av att hon tycker att denna skatt borde ha varit kvar, eftersom kvarvarande reklamskatt snedvrider konkurrensen. Jag tycker att det är märkligt om hennes uppfattning är att det var fel att man tog bort reklamskatten på en del av området.

Anf. 65 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Nej, jag sade faktiskt att jag tyckte att det var gott så. Men små och medelstora företag använder sig inte så ofta av reklamtrycksaker. Det är de stora affärskedjorna som använder sig av det. För många av dessa små och medelstora företag är det informationen i an-

nonsbladen som är viktig. Som jag sade använder sig den lille hantverkaren och den enskilde tillverkaren i en liten kommun som Sandviken, varifrån jag kommer, av ett annonsblad. Det är oerhört viktigt för dem att kunna använda sig av den typen av marknadsföring.

Därtill är det viktigt att vi har denna typ av mångfald och att vi har flera olika tidningar. Som det nu är har dagstidningarna en förmån, för de betalar en betydligt lägre skatt än vad annonstidningarna gör.

Det finns i Sverige i dag ungefär 300 gratistidningar, där man kan få denna typ av information. Där ges också samhällsinformation, som är viktig.

Grafiska fackförbundet har räknat på detta och fått fram att det kan röra sig om mellan 1 000 och 1 500 arbetstillfällen inom tryckindustrin, vilket är viktigt när det gäller att få ned arbetslösheten, som finansministern tog upp i sitt anförande när vårpropositionen lades fram. Vi kan se att dessa 1 000 till 1 500 arbetstillfällen är oerhört viktiga. Därför ser jag det som fundamentalt att vi aktivt jobbar för att frågan nu skall lösas. Dessa tidningar kan inte vänta längre.

Jag frågar återigen finansministern om han inte tycker att det är orättvist att ha en skatt som alla remissinstanser redan 1972 menade inte skulle komma till. Sedan har också i den senaste omgången de flesta remissinstanser sagt nej. Och regeringen säger att ja, den är förlegad men vi kan inte ta bort den just nu. Man måste hitta en möjlighet för de här annonsbladen att överleva, och vi måste hitta en möjlighet för våra små och medelstora företag att kunna annonsera i dem.

Anf. 66 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Anne-Katrine Dunker har ju redogjort för motiven till att reklamskatten bör avskaffas. Och i det *här* fallet, fru talman, är finansministern tydlig. Han tycker att reklamskatten bör avskaffas, precis som en utredning som presenterades för ett par år sedan också tyckte.

Då är frågan: Vilka signaler sänder det ut om en regerings trovärdighet om man för en gångs skull har en uppfattning men inte har kraften att genomföra den? I de andra fallen, som vi diskuterade i samband med den förra interpellationen, har ju inte regeringen någon uppfattning. Då är det inte så konstigt att man inte genomför något. Men här har man en uppfattning.

Min bedömning, fru talman, är att detta sänder ut signaler om osäkerhet och tveohägsenhet trots att man orkat med att vara tydlig och ha en åsikt. Hur bedömer finansministern detta? Kommer hans trovärdighet att öka eller minska med den här typen av långdragen tveohägsenhet?

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 1998/99:286 om hushållsnära tjänster

Anf. 67 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat mig om jag och regeringen avser att ta initiativ till att frågan om hushållsnära tjänster kommer upp i de pågående skattesamtalen mellan de olika politiska par-

tierna, vilka åtgärder jag avser att vidta för att Sverige skall kunna delta i försöket med sänkt mervärdesskatt för arbetsintensiva tjänster, vilka tjänster en eventuell ansökan från Sveriges sida skall innehålla och om regeringen kommer att tillstyrka en framställan från Stockholms stad om en försöksverksamhet med lägre beskattning av hushållsnära tjänster.

Jag har i tidigare interpellationssvar angivit att regeringen kommer att ha en öppen attityd till, och lyssna på, alla förslag som syftar till att stärka tillväxten och sysselsättningen. Frågan om beskattningen av hushållsnära tjänster får prövas i relation till andra åtgärder med liknande inriktning.

Huvudlinjen från regeringens sida är brett inriktade justeringar av skatteuttaget på förvärvsinkomster i syfte att stimulera arbetsmarknadsdeltagande, arbetsutbud, sysselsättning och utbildning och där det – när det föreligger ett offentligt finansiellt utrymme – gäller att reducera såväl genomsnittsskatter som marginalsatter med tyngdpunkt på låg- och medelinkomsttagare. Ambitionen är att åstadkomma förbättringar där skattereglerna bör vara så enkla, neutrala och likformiga som möjligt.

Marietta de Pourbaix-Lundin frågar också vad jag skall vidta för åtgärder för att Sverige senast den 1 september 1999 skall kunna lämna de uppgifter som krävs för att Sverige skall kunna delta i försöket med sänkt mervärdesskatt på arbetsintensiva tjänster och vilka tjänster som skall innefattas i Sveriges ansökan. Direktivförslaget som skall möjliggöra för länderna att delta i försöket har ännu inte färdigberetts i rådet. När det kan komma att antas är därför i nuläget osäkert.

Tidpunkten då de länder som önskar delta i försöket senast måste inkomma med sina ansökningar är helt beroende av när direktivet antas. Länderna behöver därför för närvarande inte vidta några konkreta åtgärder inom detta område. Inte heller försökets omfattning och innehåll kan med säkerhet förutses förrän beredningen i rådet är klar. Det går därför inte i dag att med säkerhet säga vilka tjänster som länderna kan tillåtas ta med i försöksverksamheten.

För min egen del känner jag en betydande tveksamhet inför att använda en reduktion av mervärdesskattesatsen som en metod att öka sysselsättningen. Den budgetförsvagning som blir följden måste bedömas i relation till kostnader för, och effekter av, alternativa åtgärder.

Marietta de Pourbaix-Lundin frågar slutligen om regeringens inställning till en begäran från Stockholms stad om en försöksverksamhet med skatt på hushållsnära tjänster. En partikamrat till interpellanten har tidigare ställt samma fråga, och min inställning är densamma som i mitt svar på denna fråga. Jag ser åtminstone två omständigheter som gör åtgärden problematisk – förutom de allmänna invändningar som kan anföras. En regionalt avgränsad åtgärd skulle oundvikligen skapa en rad gränsdragningsproblem och är därför olämplig. En tillfällig försöksverksamhet skapar osäkerhet hos aktörerna på den aktuella marknaden. Gränsdragningsproblem och osäkerhet utgör i sig samhällsekonomiska effektivitetsproblem som bör undvikas.

Anf. 68 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag får väl tacka finansministern för svaret på mina fyra frågor. Trots att det är fyra frågor och fyra svar tycker jag fortfarande inte att jag får någon riktig klarhet i vad en samlad socialdemokratisk

Prot. 1998/99:95
18 maj

Svar på
interpellationer

regering egentligen tycker om hushållsnära tjänster. Men kanske kan den fortsatta debatten ge mig det efterlängtrade beskedet om var regeringen står i den här frågan.

När det gäller hushållsnära tjänster vet vi att efterfrågan är stor om bara priset är det rätta. Det visar t.ex. EU-projektet Humlan i Kungälv. Där var det väldigt många som efterfrågade de här tjänsterna. Det var helt vanliga barnfamiljer och äldre människor som efterfrågade tjänsterna.

Det är ju inte direkt någon hemlighet att det finns en stor del svartarbete inom denna sektor med alla de problem som det innebär. Det innebär ju att finansministern och vi andra inte får in pengar. Det är kanske 20–40 miljarder kronor i skatteintäkter som undanhålls. Allt hänger inte ihop med den hushållsnära sektorn, det är jag medveten om, men det är väldigt stora belopp som undanhålls. De som jobbar svart står ju helt utanför socialförsäkringssystemet och andra trygghetssystem.

Det visades också när Riksrevisionsverket 1998 kom med en rapport om svartarbete. Där är det egentligen väldigt tydligt att en betydande del av svartarbetet sker just inom denna sektor. Varför jobbar då folk svart? Det är också ganska tydligt. Tre fjärdedelar av dem som svarar anger beskattningen som en förklaring till svartarbete, alltså att de höga skatterna är en förklaring till att de jobbar svart.

Ett exempel på de orimliga effekterna av våra skattesystem, för det är ju vad det handlar om, var när statsministerkandidaten Jan Nygren ville ha en hushållerska för att eventuellt kunna bli statsminister. Då skulle han behöva 39 000 kr i månaden för att kunna betala det han kallade en hushållerska. Och då skulle hon egentligen bara få ut 7 000 kr efter skatt. 39 000 kr blir 7 000 kr. Då förstår man var problemet egentligen ligger i Sverige. Det är de höga skatterna.

Finansministern svarar på mina frågor att han skall ha en öppen attityd och lyssna till alla förslag när det gäller om man skall införa någon form av skattereduktion eller något annat för de hushållsnära tjänsterna. Det gäller alltså de här pågående skattesamtalen.

Men får jag då ställa en rak fråga till finansministern: Anser finansministern att om man gör något för de hushållsnära tjänsterna att det kan stärka tillväxten och sysselsättningen, som finansministern själv skriver? Finansministern säger bara att han skall ha en öppen attityd, men han tar inte ställning själv. Då är en rak fråga om finansministern anser att det här skulle stärka tillväxten och sysselsättningen.

Sedan skulle jag också väldigt gärna vilja ha ett rakt svar på min sista fråga. Det gäller Stockholms stads ansökan om att på försök under fem års tid – och det gäller inte bara Stockholms stad utan det gäller hela Stockholms län – få någon form av sänkta skatter på hushållsnära tjänster. Hur skall jag läsa svaret? Kommer Stockholms ansökan att bifallas eller avslås? Är det ett ja eller ett nej till Stockholms ansökan? Det är faktiskt helt omöjligt att läsa ut av svaret.

Jag ser fram emot att kanske faktiskt efter en hel del debatter, inte bara med finansministern utan också med andra ministrar, äntligen få ett besked om var regeringen står i den här frågan. För även om finansministern säger att man skall ha en öppen attityd och lyssna till vad andra säger sågs det ju att man i skattesamtalen börjar närma sig det skarpa läge där man skall börja förhandla. Och om man skall förhandla måste

man väl ändå veta vad man själv vill? Annars är det ganska omöjligt att förhandla med någon annan.

Prot. 1998/99:95
18 maj

Anf. 69 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag uppskattar att Marietta de Pourbaix-Lundin är oerhört intresserad av att minska det svartarbete som kan förekomma och av att få in mer inkomster till samhället genom att minimera svartarbetet. Som jag i en tidigare interpellationsdebatt har framhållit är det inte så att Sverige har en mer omfattande sektor av svartarbete än andra länder. Det finns inget sådant här samband mellan vår skattenivå och omfattningen av svartarbetet.

Jag tycker naturligtvis att det är viktigt både när det gäller hushållsnära tjänster och andra områden där det kan förväntas finnas svartarbete att man diskuterar vilken typ av metoder man kan använda sig av för att bl.a. komma till rätta med svartarbetet. Nu är den här frågan mer komplicerad än så. Jag har själv varit i Kungälv för något år sedan och tagit del av det EU-projekt som interpellanten hänvisar till. Jag upptäckte att det fanns en del skattemässiga konsekvenser som var långt ifrån färdigbelysta. När projektet sedan avslutades kunde man inte heller reda ut en del av de skattemässiga konsekvenserna. Men detta är inte detsamma som att säga att det är omöjligt att hitta någon konstruktion eller idé eller något uppslag som det skulle vara värt att pröva på det här området. Det är därför som jag har haft en öppen attityd, precis som interpellanten säger. Jag har sagt att jag är beredd att lyssna till de förslag och idéer som kan finnas om hur man kan göra en del av den här sektorn, som kanske har karaktären av svartarbete, vit. Då kan man se till att få in mer skatteinkomster till samhället genom att konstruera någon form av försök eller aktivitet. Vi får väl se i de fortsatta samtalen om den typen av idéer och förslag kan läggas fram för en fortsatt bedömning.

Anf. 70 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! När jag fick svaret och läste det kände jag mig ungefär som tjurfäktaren i Disneyfilmen om tjuren Ferdinand som visas på julaf-ton. Han sliter sitt hår och sina kläder och ligger på knä och ber att tjuren skall stänga honom, sparka honom eller göra någonting annat. Så känner jag mig.

Jag vädjar om ett svar på frågan om vad regeringen tycker. Finansministern glider hela tiden. Det har de flesta gjort som har försökt svara på frågan. Det finns väldigt tydliga ministrar. Biträdande näringsminister Mona Sahlin verkar vilja det här. Jag har haft debatt också med henne om det här, men det räcker ju inte att en minister vill. Det måste ju gälla hela regeringen. Därför vädjar jag om svaret på frågan var regeringen står.

Jag förstår fortfarande inte hur man skall kunna gå till skattesamtalen om man inte har en uppfattning, även om man har en öppen attityd och allt vad det är. Man måste ju ha en uppfattning om vad man vill. Vill man någonting?

Om jag skall tolka detta sista svar positivt finner jag en antydning om att man vill någonting. Men jag är inte säker på att jag skall tolka svaret så. När det gäller Stockholms stads ansökan fick jag inget besked om det kommer att bli ett ja eller nej. Det vore bra om jag kunde få det beskedet.

*Svar på
interpellationer*

Finansministern räknade i sitt svar upp alla problem. Det är problem med momsen. Det är problem med olika förslag. Därför kan man inte genomföra dem. Men man måste kunna se möjligheterna i några förslag. Inte bara Moderaterna utan alla borgerliga partier har i princip ett gemensamt förslag om en 50-procentig skattereduktion för enskilda personer på upp till 25 000 kr per år.

Jag uppskattar i och för sig att finansministern säger att man skall ha enkla och begripliga skattesystem. Det är jättebra, men det har vi verkligen inte. Finansministern och jag diskuterade t.ex. råttalloljan för några veckor sedan. När det gäller den har man gjort ett konstigt undantag som inte är helt begripligt för människor. Därför är frågan om resonemanget att man skall ha enkelhet håller. Vi hade ROT-avdrag för inte så länge sedan. Det är bara några månader sedan de upphörde. Då skulle man ju kunna göra något också på det här området. Man skulle t.ex. kunna säga ja när det gäller Stockholms stads ansökan. Det vore ett sätt att pröva det här för att se om man skall gå vidare eller inte.

Jag uppskattar att finansministern inte lägger in några värderingar. Den här debatten har ju varit fylld av värderingar i fråga om vad detta är. En del andra ministrar har tyckt att man inte kan diskutera det här; de har hamnat i pigdebatten. Jag uppskattar att finansministern över huvud taget inte nämner den. Han försöker prata mer om det skattemässiga för att hitta några lösningar på problemen.

Men min fråga kvarstår: Vad tycker regeringen egentligen? Om man kommer till skattesamtalen måste man tycka något. Jag upprepar det. Nu skall detta tydligen bli lite skarpare; det är inte bara samtal utan överläggningar. Man kan ju aldrig förhandla med någon annan om man inte själv har någon åsikt. Det måste vara väldigt svårt att göra det.

Hur kommer det att gå med Stockholms stads ansökan? Kommer det att bli ett ja?

När det gäller detta med EU vet jag att det fortfarande inte är beslutat, även om det borde ha varit det. Man har skjutit på det. Men det är ännu en chans för Sverige att göra något: ansöka om att få sänkt moms på dessa hushållsnära tjänster. Jag tycker kanske inte att det räcker med sänkt moms. Det behövs nog en 50-procentig skattereduktion för att folk skall köpa dessa tjänster vitt och vilja jobba vitt i den här sektorn. Men detta är ytterligare en möjlighet som Sverige skulle kunna ta till vara. Kommer Sverige att ta till vara den möjligheten?

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 1998/99:289 om företagsflytt och dubbelbeskattning

Anf. 71 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Carl Erik Hedlund har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att slopa dubbelbeskattningen av riskkapital, när det kommer förslag om avskaffande av dubbelbeskattningen av bolagsutdelningar, och vilka initiativ jag ämnar vidta för att vända flyttströmmen av företag så att tillväxten främjas och arbetslösheten därmed kan minska.

I bakgrunden till sin fråga beskriver Carl Erik Hedlund bl.a. det förhållandet att svenska hushåll placerar sitt sparande i utlandet och att svenska företag köps upp av utländska intressen och att företagens huvudkontor flyttas från Sverige.

Regeringen har i budgetpropositionen för 1999 och även i 1999 års ekonomiska vårproposition behandlat internationaliseringens betydelse för den svenska ekonomin och för de svenska skattebaserna, särskilt det finansiella sparandet. Detta är en av de frågor som behandlas inom ramen för de pågående skattesamtalen mellan de politiska partierna.

Sambanden mellan den ekonomiska tillväxten, sparandet, investeringar, sysselsättning och arbetslöshet är komplexa. Särskilt gäller detta för en liten öppen ekonomi som den svenska där marknaderna för såväl lånekapital som riskkapital är starkt internationaliserade och blir så i allt större utsträckning. För Carl Erik Hedlund, däremot, är sambanden enkla och handlar enbart om den s.k. dubbelbeskattningen av aktiebolagsinkomster.

Vid en diskussion om dubbelbeskattningens betydelse för olika centrala mål för den ekonomiska politiken är det angeläget att skilja mellan olika frågor.

Den form av lättnad i dubbelbeskattningen – av aktiebolagens utdelade vinster – som mest frekvent förekommer i vår omvärld innebär en lättnad på ägarnivå. För den lilla öppna ekonomin innebär detta att sådana åtgärder i första hand kan förväntas påverka det svenska hushållssparandet, särskilt dess sammansättning, där andelen aktier i förmögenhetsportföljerna skulle öka. I den öppna ekonomin råder däremot inget automatiskt samband mellan sparande och realinvesteringar – svenska hushåll kan spara i utlandet, och svenska företag kan finansiera sina investeringar på de internationella marknaderna. För mindre företag, som av ett eller annat skäl är avskärmade från de internationella kapitalmarknaderna eller där den enskilde entreprenören står för den dominerande delen av den externa kapitalförsörjningen, är situationen delvis annorlunda. Av detta skäl har vi också i Sverige en särskild lättnad i ägarbeskattningen som är riktad mot de mindre företagen.

Även om hushållssparandets storlek är viktig är alltså åtgärder som påverkar sparandet inte av så stor betydelse för tillväxt, investeringar och sysselsättning som Carl Erik Hedlund indirekt hävdar i sin fråga. Min fråga till Carl Erik Hedlund är i stället varför vi skall vidta en åtgärd som skapar en olikformig beskattning av sparandet i Sverige, som har små effekter på realinvesteringar och sysselsättning och som begränsar utrymmet för mer angelägna skattesänkningar i form av lägre beskattning av arbetsinkomster, där effekterna på sysselsättningen – även om storleken inte skall överdrivas och utformningen av olika åtgärder får betydelse – kan förväntas vara starkare än vid sänkta kapitalskatter.

Carl Erik Hedlund hävdar i sin fråga att det endast är ett mycket litet antal länder som fortfarande har dubbelbeskattning av utdelningar. Här förtjänar det att påpekas att av EU:s medlemsländer var det förutom Sverige fyra länder som år 1998 hade ett s.k. klassiskt system för beskattning av bolagsinkomster. Vidare var det enbart fyra av medlemsländerna som gav fullständig avräkning för bolagsskatten. Bl.a. medger Storbritannien avräkning med en fjärdedel av bolagsskatten. USA är ett annat land som också "dubbelbeskattar" aktieutdelningar. Sverige är med

andra ord inte ensamt. I detta sammanhang vill jag också framhålla att de länder som infört ägarlättnader, oftast genom s.k. avräkningssystem, i flertalet fall – Norge och Finland utgör dock två undantag – har skattesystem där kapitalinkomster beskattas tillsammans med arbetsinkomster med i många fall höga marginalskatter. I Sverige med vårt ”duala” inkomstskattesystem, där kapitalinkomster, inkl. aktieutdelningar, beskattas proportionellt med en lägre skattesats än vad som gäller för arbetsinkomster, är den allmänna skattemiljön annorlunda. Det visar sig också i att det år 1998 enbart var fem av EU:s medlemsländer som hade ett lägre sammanlagt skatteuttag än Sverige – när hänsyn tas till såväl bolagsskatt som kapitalinkomstskatt – på utdelade vinster för personer med högsta marginalskatt i inkomstskatten.

Kapitalbeskattnings framtida utformning behandlas alltså i de pågående skattesamtalen. För egen del anser jag att åtgärder på förmögenhetsskatteområdet är mer angelägna, vad gäller effekterna på skattebaserligheten, än generella lättnader i ägarbeskattningen.

Carl Erik Hedlund hänvisar i sin fråga till några uppmärksammade fall där huvudkontoren i tidigare svenskbaserade företag förlagts till utlandet i samband med fusioner med utländska företag. Jag vill inte förneka att olikheter i ägarbeskattningen mellan de olika länderna kan ha spelat en viss roll för dessa beslut. Samtidigt är det svårt att isolera inverkan av detta från andra faktorer. Vidare innebär den utformning som alla s.k. avräkningssystem för närvarande har en diskriminering mot utländska ägare. Ett avskaffande av den svenska beskattningen av utdelningsinkomster skulle därmed inte med någon automatik garantera fortsatt hemvist av huvudkontor i Sverige. Rent allmänt utgör de diskriminerande inslagen i befintliga avräkningssystem ett problem. I ett EU-perspektiv där EU-rätten allmänt sett söker garantera frånvaron av diskriminering är det för framtiden också en öppen fråga om de befintliga systemen kan bevaras. För närvarande prövas ett fall i EU-domstolen.

Anf. 72 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Först vill jag tacka finansministern för ett långt och innehållsrikt svar. Det inbjuder till en fördjupad diskussion om skattepolitikens inverkan på samhällsutvecklingen. Men det finns tyvärr inte tid för den typen av diskussion här eftersom det är en interpellationsdebatt. Vi får se om vi får möjlighet att komma tillbaka till det vid ett senare tillfälle, t.ex. i Nationalekonomiska föreningen.

Det som förbryllar mig är att finansministern tar så lätt på den utflyttning av företag, företagare och kapital som pågått sedan en längre tid. Det verkar som om finansministern sällat sig till den krets av extremliberaler som anser att det internationella kapitalet enbart är av godo. Om sparkvoten höjs i landet har det inget egenvärde. Vi lever, säger finansministern, i en öppen ekonomi, och det finns inget automatiskt samband mellan sparande och realinvesteringar.

Förvisso är det sant att en svensk kan välja investeringsland, och det är något som jag är den första att bejaka. Men om nu lilla Sverige agerar på en öppen marknad är det desto viktigare att villkoren för att investera just i Sverige blir minst lika gynnsamma som i andra länder. Om land efter land avskaffar olika typer av beskattning för just riskkapital är det

direkt farligt att sitta med armarna i kors och säga att man inte skall överdriva effekterna.

Det är inte heller oväsentligt om ett land har en sådan kombination av skatter, arbetsmarknadsregler, utbildning, forskning osv. att i landet genererat kapital också investeras där för att bygga upp de nätverk som är så viktiga för att den ekonomiska utvecklingen skall bli uthållig. Motsatsen är ett internationellt kapital som betraktar Sverige och andra länder som forna imperiestater betraktade sina kolonier. Det blev förvisso också verksamheter i kolonien. Men det blev ingen egen utveckling. Sverige för drygt hundra år sedan är ett strålande exempel på motsatsen. Internationellt och svenskt kapital förenades med entreprenörskap och arbetskraft i en mycket företagervänlig stat.

Finansministern driver ett nationalekonomiskt resonemang om sambandet mellan sparande och realinvesteringar samt om tillgång till internationellt riskkapital som jag känner igen från en del seminarier med ekonomer i Uppsala. Vad dessa inte har kunnat visa eller ens göra troligt är hur man skall förklara benägenheten att investera i och bygga en verksamhet i ett visst land. Varför är det t.ex. populärare att investera och flytta företag till Finland?

Naturligtvis finns det flera förklaringsgrunder. Men att dubbelbeskattning av företagsvinster är en av de viktigaste står klart för de flesta svenska och internationella ekonomer och också bland dem som investerar, vilket kanske är ännu viktigare, nämligen företagen. Finansministern medger också att det är en bidragande orsak till att t.o.m. statliga företag flyttar till Finland.

Finansministern har inte direkt svarat på tre av mina fyra delfrågor. Jag har fått besked om att det blir någon förändring av dubbelbeskattningen inom överskådlig framtid, men jag upprepar mina andra frågor. Tillväxt är ett övergripande mål för regeringen. Hur kan tillväxten i Sveriges ekonomi stimuleras genom dubbelbeskattning av riskkapital?

Eftersom finansministern flera gånger hävdar att han vill ha rättvisa skatter vill jag fråga om han tycker att det är rättvist att riskkapital skall beskattas hårdare än riskfria investeringar. Jag har fått en motfråga om varför vi skall skapa en olikformig beskattning av sparandet i Sverige. Jag förstår inte frågan, eftersom jag är ute efter att skapa en likformig beskattning av sparandet. Men det kanske är i den högre skolan. Jag vore tacksam för ett förtydligande.

Sedan finns det ett positivt yttrande av finansministern att han föredrar en sänkning av förmögenhetsskatten före en reduktion av dubbelbeskattningen. Vi måste ha ett helhetsgrepp om alla kapitalskatter.

Anf. 73 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag vet inte om jag skall uppfatta interpellantens benämning av mig som extremliberal som en beskyllning eller som en kompliment eller ingendera. Jag tror att det är få som skulle använda det uttrycket om min person och mitt uttryckssätt.

Jag inser som Carl Erik Hedlund sade på slutet att man självfallet måste ha en helhetsbild av kapitalbeskattningen. I skattesamtalen har vi gått igenom ett antal av de inslag som finns i vår kapitalbeskattning. Det handlar i sista hand om att man måste bestämma sig för en strategi om vad man vill åstadkomma för resultat.

Jag har klart redovisat att tillväxtaspekten och sysselsättningsaspekten är för mig utomordentligt värdefulla. Det är klart att det hade underlättat – där håller jag med vad Carl Erik Hedlund sade i början – om det hade funnits en tillförlitlig redovisning av vetenskaplig forskning eller något auktoritativ källa. Det hade gjort att man hade kunnat säga att det här finns samband som är utomordentligt klara. Den och den skatten eller den och den typen av beskattning leder till de och de effekterna när det gäller tillväxt och sysselsättning.

Så är det tyvärr inte. Det är lite mer komplexa förhållanden. Därför handlar det i sista hand om att man måste göra avvägningar och prioriteringar. Jag har gjort en sådan prioritering i svaret. Självfallet är jag också beredd att gå vidare med just helhetsperspektivet kring kapitalskatterna för att se vilka effekter det kan ge för sysselsättning och tillväxt i fortsättningen.

Anf. 74 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Jag tror inte att finansministern tillhör extremliberalerna. Det var snarast svaret, där finansministern talar om det internationella kapitalet med en viss förtjusning, som föranledde min kommentar. Jag tror över huvud taget inte att det finns så många extremliberaler av den art som jag åsyftade i riksdagen. De flesta har en ganska balanserad syn på detta.

Eget kapital är samma sak som riskkapital. Det genereras på olika sätt. Det uppstår av ett sparande. Man tar av sitt sparande oavsett om inkomsterna kommer från löner eller överskott i verksamhet och sådant. Om det riskkapitalet investeras i Sverige ger det grund för företag som bygger upp och utvecklas. Vi har ett antal sådana små nätverk eller *clusters* som det heter på engelska. Gnosjö är ett område. Vi har också Skellefteåområdet, Piteåområdet, Sjuhäradsbygden och liknande där vi har en företagaranda och där man genererar kapital från företagsverksamhet som kan investeras på nytt.

Om man beskattar det kapital som kommer fram dubbelt, oavsett om det är investering i Volvo eller i något annat, söker man naturligtvis andra vägar där man får en högre avkastning efter skatt. Det ser vi exempel på. Fonder i Luxemburg och på andra ställen, som svenska staten inte har någon kontroll över, växer.

Vi ser också hur internationella företag kan köpa upp svenska företag. Det kan vara positivt om det ingår i en strukturutveckling. Men det är definitivt inte positivt om företag köps upp för att sedan läggas ned eller att de inte får den uppskattning, den tillsyn eller det mervärde som det innebär att huvudkontor och andra verksamheter finns runtomkring. Det föder tillväxtfaktorer.

Därför anser jag och många med mig, framför allt i näringslivet, att just dubbelbeskattningen är en av de viktigaste frågorna för att åstadkomma en bättre tillväxt. Det är inte den enda faktorn, det vill jag inte säga. Men det är därför land efter land avskaffar dubbelbeskattningen. Eftersom vi är utsatta för en internationell konkurrens om riskkapital borde det vara klokt att vi även i Sverige på den här punkten blir internationella och ställer upp och visar att vi kan konkurrera med andra länder med ett gynnsamt företagarklimat.

Jag har inte någon ytterligare fråga. Jag har fått svar från finansministern, och vi har olika uppfattningar, kanske inte i grunden men om den takt som detta skall genomföras i. Jag känner att detta är mycket angeläget. Jag är djupt oroad. Jag hade en diskussion med statsrådet Östros om samma sak när han var skatteminister. Där varnade jag för den utflyttning av större svenska företag som då kunde anas. Den är nu på gång, och det är inte bra. Det uppmärksammas internationellt. Det kommer att göra att det blir än svårare.

Anf. 75 CATHARINA HAGEN (m):

Fru talman! Jag har bara en kort fråga till finansministern. Det är en upprepning av Carl Erik Hedlunds fråga som han inte fick svar på. Jag undrar vad finansministern menar i sitt svar när han skriver att han inte förstår varför Carl Erik Hedlund vill att vi skall vidta en åtgärd som skapar en olikformig beskattning av sparandet i Sverige.

Vad menar finansministern med detta?

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 1998/99:290 om skatten på öl

Anf. 76 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Carl Erik Hedlund har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att ge svenska bryggerier möjligheten att på likartade villkor med t.ex. Danmark möta konkurrensen och därmed kraftigt reducera den illegala och privata införseln av öl från utlandet.

I och med EU-inträdet ökade möjligheterna för resande att för privat bruk föra in öl som beskattats i ett annat medlemsland utan att punktskatt skall betalas i Sverige. Vid kommersiell införsel av öl till Sverige skall däremot enligt gällande regler inom EU alltid punktskatt betalas i det land där ölen säljs för konsumtion. Genom lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter har tullen sedan den 1 juli 1998 fått förbättrade möjligheter att kontrollera transporter och postförsändelser av alkoholvaror från ett annat medlemsland.

Regeringen föreslog i proposition 1996/97:1 en sänkning av ölskatten fr.o.m. den 1 januari 1997. En enhetlig skattesats föreslogs för allt öl över 2,8 volymprocent alkohol. Regeringen ansåg då att gränshandeln i södra Sverige med framför allt danskt starköl hade tagit så stora proportioner att det var nödvändigt att vidta motverkande åtgärder.

Av Systembolagets försäljningsstatistik framgår att bolagets detaljhandel av svensktillverkat öl har ökat efter den 1 januari 1997. Däremot visar Svenska Bryggareföreningens statistik en minskande försäljning av öl med en alkoholhalt om högst 2,8 volymprocent samt av lättöl. För dessa öl tas ingen punktskatt ut.

De uppskattningar av den privata införseln av öl som görs av SIFO på uppdrag av Svenska Bryggareföreningen visar en minskning av privatinförseln sedan sommaren 1998.

Enligt vad jag har erfårit kan man i Danmark köpa s.k. *discount*-öl till ett mycket lågt pris. Även vid en kraftig sänkning av den svenska ölskatten skulle det svenska ölet, med nuvarande prissättning, inte kunna konkurrera med denna typ av öl.

Om svensk bryggerinäring har konkurrensproblem är detta naturligtvis oroande. Jag har dock svårt att se att dessa problem enbart skulle bero på den svenska ölskatten. Bryggerinäringen har ett eget ansvar för att stärka sin konkurrenskraft. Jag är således inte beredd att utlova någon sänkning av ölskatten.

Anf. 77 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Tack för svaret! Den här gången var det kort, rakt och mycket upplysande. Finansministern säger att det naturligtvis är oroande om svensk bryggerinäring har konkurrensproblem, men han anser inte att detta enbart skulle bero på den svenska ölskatten. Näringen har ett eget ansvar för att stärka sin konkurrenskraft, och finansministern tänker inte föreslå någon sänkning av ölskatten.

Det är ett tråkigt besked för bryggarna, för deras anställda och för finansministern själv. Det är ett problem för bryggerinäringen men också för den svenska staten. Ölskatten ger allt lägre intäkter.

Jag har aldrig hävdat att ölskatten ensam skulle vara boven i dramat. Det finns därför anledning att granska vilka andra konkurrensparametrar som bryggarna förfogar över.

Först har vi kvaliteten. Är den för dålig i förhållande till utländskt öl? På den frågan kan man tryggt svara nej efter alla test som har varit i internationell ölpress. Finansministern säger ju också att andelen svenskt starköl ökar i Systembolagets statistik.

Då kommer vi till marginalerna. Bryggerinäringen har ju förklarat att man sänker sin marginaler om man genom försäljningsökningar kan slå ut kostnaderna på större volymer. Eftersom Systembolaget har monopol på detaljistledet ligger det i statens händer att se över detaljstmarginalen. När ölskatten sänktes 1997 passade Systembolaget på att höja sin marginal till 5:10 kr per liter. Det skall jämföras med hur hög detaljhandelsmarginalen är i Danmark. Den är under 2 kr per liter.

Lägger man till momsen på marginal- och ölskatteskillnaden kommer man upp i mycket stora skillnader. Den svenska staten drar in 15:81 kr i detaljstmarginal, dvs. till Systembolaget, ölskatten samt moms på dessa två faktorer. Det kan jämföras med motsvarande kostnad på ca 7:50 kr i Danmark.

Priset är således helt avgörande för ölkonsumtionens utveckling. Med en ökande tillgång på privatinförd och smugglad öl är bryggerierna och deras anställda förlorarna tillsammans med det svenska samhället, både staten och allmänheten. Minskande skatteintäkter och ökad illegal verksamhet tillsammans med arbetslöshet och nedläggande av bryggerier verkar sannerligen inte vara någon bra affärsidé.

Under tioårsperioden före EU-inträdet ökade starkölsförsäljningen totalt sett i snitt med 6 ½ % per år. Även folkölsförsäljningen ökade under den här perioden med 5,8 % per år. I dag är bilden helt annorlunda. Nu minskar försäljningen, både av starköl och folköl. Samtidigt finns det SIFO-mätningar som visar att konsumtionen av öl inte minskar. Däremellan finns då privatimporten och smuglingen.

För att undanröja dessa negativa förutsättningar för den svenska bryggerinäringen måste vi anpassa såväl ölskatten, detaljhandelsmarginalen som bryggarnas marginaler. Det vi kan diskutera här är ölskatten.

Vi vet att det finns en organiserad brottslighet som smugglar in flask- och burköl samt öl på fat. För några veckor sedan blev en person fast som hade infört 12 500 liter i tank.

I socialministerns lagrådsremiss säger han att det kan bli svårare i framtiden att upprätthålla den relativt höga beskattningen av alkohol- drycker.

Herr finansminister! Varför har konsumtionen minskat när antalet restauranger är fler, varumärkena blir fler och tidningarna har öltest varje månad och varför bröts den uppåtgående trenden så totalt 1994? Finns det någon annan rimlig förklaring än en ökad privatinförsel och smuggling?

Anf. 78 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag vill korrigera de uppgifter som Carl Erik Hedlund nämnde på en punkt. Han beklagade att jag och staten skulle få se att det blev mindre skatteinkomster. Så är det faktiskt inte. Under 1998 fick staten in mer skatteinkomster på öl än under 1997. Det är en viktig upplysning. Det blev inte minskade skatteinkomster förra året i förhållande till 1997, utan de blev faktiskt ökade skatteinkomster.

Anf. 79 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Men hur är utvecklingen 1999? Vi befinner oss nu ett halvår in på 1999. Enligt den i och för sig bristfälliga statistiken – det är i alla fall de uppgifter jag har fått – har vi nu sett en minskning av intäkterna på öl.

Den fråga jag ställde till finansministern var vad finansministern har för rimlig förklaring. Först gick försäljningen under en tioårsperiod stadigt upp med 6,5 %. I samband med EU-inträdet och de nya införselbestämmelserna både för kommersiell verksamhet, dvs. lastbilar som kommer in, och för privatpersoner har den kraftiga trenden sedan brutits. I stället har vi fått en nedåtgående trend i försäljningen av öl, såväl av starköl som av folköl och lättöl. Det måste ju ha hänt någonting. Om man nu skall sätta någon tillit till de SIFO-mätningar som görs säger en viss del av svenska folket att man dricker lika mycket eller kanske t.o.m. mer. Då får vi alltså en kriminalitet.

I USA under förbudstiden på 20-talet föddes den organiserade brottsligheten. Vi har paralleller till detta i Sverige både när det gäller öl, alkohol och tobak. Det är ligor som agerar. Motorcykelgång betingar sig en beskyddaravgift av smugglarna på 10 % av värdet enligt uppgifter från tull och polis. Jag kan naturligtvis inte vidimera att det är riktigt eftersom jag inte har kontakt med det här. Jag får bara referera det som har angivits för oss i föredragningar.

Då är detta inte bara ett skatteproblem utan även ett samhällsproblem. Jag önskar att finansministern svarar på om han kan tänka sig någon annan rimlig förklaring till att vi har fått ett brott på utvecklingskurvan.

Personligen tycker jag faktiskt att det känns förnedrande att stå vid sundet och se det lämmeltåg av svenskar som åker buss, hyr vagnar och åker över sundet för att köpa pilsner, beroende på att man inte anser sig

ha råd att köpa det i Sverige. Varför skall vi exportera arbetstillfällen till andra länder när vi kan brygga gott öl i vårt land? Av detta får vi ju ingen skatt alls. Det är den danska staten som får de skatte kronor som blir av detta. Vi ser enligt Systembolagets egen statistik hur försäljningen går i södra Sverige, och bryggarna vittnar gemensamt om detta. Det här tycker jag är ett samhällsproblem som vi måste åtgärda nu. Vi kan inte vänta till nästa år när Öresundsbron öppnar och vi får en ännu större trafik.

Anf. 80 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag fick ta fram proposition 100, och jag studerar här vad det står om prognos på alkoholskatt och utfall. Jag konstaterar att finansministern själv i prognosen för 1999 räknar med lägre inkomster på alkoholskatten än för utfallet för 1998, till skillnad mot vad finansministern nyss anförde.

Anf. 81 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det gäller att hålla sig till korrekt information. Jag sade att 1998 var statens inkomster från ölskatten högre än 1997. Det som nu sades i det senaste inlägget var inte det som jag talade om för 1998, utan det var en prognos för 1999. Lås oss återkomma när vi ser det faktiska resultatet för 1999. Det här är s.k. vilseledande information.

Anf. 82 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! För statistik- och kalenderbitarna tycker jag att vi kan vara överens om att i proposition 100 som lämnades till riksdagen alldeles nyligen räknade finansministern med något lägre intäkter på alkoholskatt än för året innan. Det är vi överens om. Sedan har finansministern också redogjort för hur det ligger till ytterligare ett par år tidigare. Men prognosen tyder på en minskning. Det är otvetydigt så.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1998/99:102 till näringsutskottet

1998/99:105 och 110 till utbildningsutskottet

1998/99:114 till kulturutskottet

1998/99:117 till utrikesutskottet

1998/99:119 till socialförsäkringsutskottet

1998/99:120 till arbetsmarknadsutskottet

Skrivelser

1998/99:111 till trafikutskottet

1998/99:116 till utrikesutskottet

1998/99:121 till utbildningsutskottet

Motioner

18 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Socialutskottets betänkanden 1998/99:SoU13 och SoU14

Konstitutionsutskottets betänkanden 1998/99:KU30, KU24 och KU28

Justitieutskottets betänkanden 1998/99:JuU21, JuU23, JuU25 och JuU27

Trafikutskottets betänkanden 1998/99:TU10 och TU13

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99:MJU9

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1998/99:AU9

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Redogörelse
1998/99:RFK1 Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 1998

Motion
med anledning av prop. 1998/99:113 Vissa justeringar i skattereglerna vid omstrukturering
1998/99:Sk35 av Bo Lundgren m.fl. (m)

Bostadsutskottets betänkanden
1998/99:BoU10 Ombildning av hyresrätt till bostadsrätt m.m.
1998/99:BoU8 Vissa byggfrågor m.m.

Försvarsutskottets betänkanden
1998/99:FöU6 Säkrare kemikaliehantering
1998/99:FöU7 Säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods m.m.

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
1998/99:MJU10 En nationell strategi för avfallshanteringen

20 § Anmälan om inkommen skrivelse

Andre vice talmannen anmälde att i anslutning till bostadsutskottets betänkande BoU10 hade en skrivelse inkommit från Knut Billing m.fl. (m, kd, c, fp)

I skrivelsen yrkades med åberopande av 2 kap. 12 § regeringsformen att det i betänkandet framlagda lagförslaget skulle vila i minst tolv månader.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Yrkande att lagförslag skall vila enligt 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen

Bostadsutskottet har den 11 maj 1999 justerat betänkandet 1998/99:BoU10.

I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614) och till lag om ändring i lagen (1982:352) om rätt till fastighetsförvärv för ombildning till bostadsrätt. Innebörden av förslaget är att majoritetskravet för förvärv av hyresfastighet för ombildning till bostadsrätt, liksom för intresseanmälan för sådant förvärv, skärps till mer än två tredjedelar av de boende i fastigheten. En sådan lagändring innebär att en bostadsrättsförenings konstitutionella rätt att verka i enlighet med sitt syfte avsevärt försvåras och i många fall förhindras.

Med stöd av 2 kap. 12 § regeringsformen yrkar vi att lagförslaget skall vila i minst tolv månader.

Stockholm den 11 maj 1999

Prot. 1998/99:95

18 maj

Knut Billing (m)

Inga Berggren (m)

Rigmor Ahlstedt (c)

Ewa Thalén Finné (m)

Carl-Erik Skårman (m)

Sten Andersson (m)

Ulla-Britt Hagström (kd)

Ulf Björklund (kd)

Yvonne Ångström (fp)

Harald Bergström (kd)

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 maj

1998/99:628 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till socialministern

Införande av sanktionslagstiftning

1998/99:629 av *Jan Backman* (m) till näringsministern

Bro- och färjeavgifter

1998/99:630 av *Ola Karlsson* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Celsius – Karlskoga

den 18 maj

1998/99:631 av *Eva Arvidsson* (s) till justitieministern

Små myndigheters öppethållande

1998/99:632 av *Patrik Norinder* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Lagändring av turordningsreglerna

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 maj.

22 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 18 maj

1998/99:615 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Anställningsstödet

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 maj.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 16.27 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

1 § Ledighet, m.m.....	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Svar på interpellation 1998/99:362 om flyktingkatastrofen på Balkan och minskningen av det svenska biståndet	1
Anf. 1 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	1
Anf. 2 LARS LEIJONBORG (fp)	2
Anf. 3 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	3
Anf. 4 LARS LEIJONBORG (fp)	4
Anf. 5 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	5
Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp)	6
Anf. 7 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	6
4 § Svar på interpellation 1998/99:344 om ökad rättvisa i världen	7
Anf. 8 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	7
Anf. 9 ELVER JONSSON (fp).....	8
Anf. 10 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	9
Anf. 11 ELVER JONSSON (fp).....	9
Anf. 12 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	10
Anf. 13 ELVER JONSSON (fp).....	11
Anf. 14 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	11
5 § Svar på interpellation 1998/99:267 om stöd till minröjning.....	12
Anf. 15 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	12
Anf. 16 BERIT JÓHANNESSON (v)	13
Anf. 17 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	14
Anf. 18 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	15
Anf. 19 BERIT JÓHANNESSON (v)	15
Anf. 20 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	16
Anf. 21 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	16
Anf. 22 BERIT JÓHANNESSON (v)	16
Anf. 23 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	17
6 § Svar på interpellation 1998/99:307 om asyllagstiftningen.....	17
Anf. 24 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	17
Anf. 25 TALMANNEN.....	17
Anf. 26 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	17
7 § Svar på interpellation 1998/99:342 om flyktingar och krishjälp	18
Anf. 27 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	18
Anf. 28 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	20
Anf. 29 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	20
Anf. 30 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	21
Anf. 31 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	21
8 § Svar på interpellation 1998/99:353 om psykoterapi till flyktingbarnen	22
Anf. 32 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	22
Anf. 33 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	23

Anf. 34 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	23
Anf. 35 KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	24
9 § Svar på interpellation 1998/99:368 om anhöriginvandring	24
Anf. 36 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	24
Anf. 37 RAGNWI MARCELIND (kd)	25
Anf. 38 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	26
Anf. 39 RAGNWI MARCELIND (kd)	27
Anf. 40 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	27
Anf. 41 RAGNWI MARCELIND (kd)	28
10 § Svar på interpellation 1998/99:288 om bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet	28
Anf. 42 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	28
Anf. 43 BEATRICE ASK (m)	29
Anf. 44 ULLA HOFFMANN (v)	31
Anf. 45 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	32
Anf. 46 BEATRICE ASK (m)	33
Anf. 47 ULLA HOFFMANN (v)	34
Anf. 48 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	34
Anf. 49 BEATRICE ASK (m)	35
Anf. 50 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	36
11 § Svar på interpellation 1998/99:312 om dopning och EU	36
Anf. 51 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	36
Anf. 52 BIRGITTA SELLÉN (c)	38
Anf. 53 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	38
Anf. 54 BIRGITTA SELLÉN (c)	39
Anf. 55 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	40
Anf. 56 BIRGITTA SELLÉN (c)	40
Anf. 57 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	40
Ajournering	41
Återupptagna förhandlingar	41
12 § Svar på interpellation 1998/99:281 om fastighetsskatten	41
Anf. 58 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	41
Anf. 59 CARL FREDRIK GRAF (m)	41
Anf. 60 Finansministern BOSSE RINGHOLM (s)	42
Anf. 61 CARL FREDRIK GRAF (m)	43
13 § Svar på interpellation 1998/99:284 om reklamskatten	44
Anf. 62 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	44
Anf. 63 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	44
Anf. 64 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	45
Anf. 65 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	45
Anf. 66 CARL FREDRIK GRAF (m)	46
14 § Svar på interpellation 1998/99:286 om hushållsnära tjänster	46
Anf. 67 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	46
Anf. 68 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	47
Anf. 69 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	49
Anf. 70 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	49

15 § Svar på interpellation 1998/99:289 om företagsflytt och dubbelbeskattning.....	50
Anf. 71 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	50
Anf. 72 CARL ERIK HEDLUND (m)	52
Anf. 73 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	53
Anf. 74 CARL ERIK HEDLUND (m)	54
Anf. 75 CATHARINA HAGEN (m).....	55
16 § Svar på interpellation 1998/99:290 om skatten på öl.....	55
Anf. 76 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	55
Anf. 77 CARL ERIK HEDLUND (m)	56
Anf. 78 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	57
Anf. 79 CARL ERIK HEDLUND (m)	57
Anf. 80 CARL FREDRIK GRAF (m).....	58
Anf. 81 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	58
Anf. 82 CARL FREDRIK GRAF (m).....	58
17 § Hänvisning av ärenden till utskott	58
18 § Förnyad bordläggning.....	59
19 § Bordläggning.....	60
20 § Anmälan om inkommen skrivelse	60
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	61
22 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	61
23 § Kammaren åtskildes kl. 19.05.....	62

Prot. 1998/99:95
18 maj
